

Suomen Hovawart ry

JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA

1. YHTEENVETO

Hovawart on alun perin saksalainen omistajansa alueen; pihan ja kodin vahtikoira-rotu, jonka monipuolisuus on tehnyt siitä myös erinomaisen seura- ja palveluskoiran.

Rodun juuret ovat keskiajalla asti, mutta rotu on nuori, varsinainen jalostustyö alkoi Saksassa 1920-luvulla. Suomeen tulivat ensimmäiset hovawartit 1960-luvulla, jolloin alkoi myös kasvatus täällä. Viimeisten 20 vuoden aikana rodun suosio Suomessa on vakiintunut, joka vuosi rekisteröidään 200-300 pentua. Rotu on yleistynyt Keski-Euroopassa, Saksan ja Suomen ohella merkittävimpiä harrastus- ja kasvatusmaita ovat Tshekki, Puola, Ranska, Ruotsi ja Sveitsi.

Rodun virallisena rotujärjestönä Kennelliiton alaisuudessa toimii vuonna 1980 perustettu Suomen Hovawart ry, joka sai rotujärjestöoikeudet 1.1.1995. Monipuolisesti toimivan yhdistyksen jäsenmäärä on noin 700. Rotujärjestö mm. julkaisee neljä kertaa vuodessa ilmestyvää Hovawartti-lehteä, jokavuotista vuosikirjaa ja määrävuosin kantakirjaa. Rotujärjestöllä on aluetoimintaa eri puolilla maata. Suomen Hovawart ry:n Päänäyttely on joka vuosi yksi Suomen suurimmista erikoisnäyttelyistä sekä maailman suurin hovawartnäyttely.

Rotujärjestöllä on jalostustoimikunta sekä pentuvälitys, joka välittää pentuja jalostustoimikunnan suositsemista yhdistelmistä. Vuosittain pentueista yli 90 prosenttia kulkee rotujärjestön jalostustoimikunnan ja pentuvälityksen kautta. Rodun piirissä tehdään tiivistä kansainvälistä yhteistyötä, Suomen edustajat ovat aktiivisia vuosittain järjestettävässä Kansainvälisen hovawartliiton IHF:n kokouksessa. Terveys- ja sairaustietojen vaihto eri maiden jalostusvastaavien kesken on tiivistä ja reaaliaikaista.

Rotujärjestön keräämien tietojen mukaan populaation kokonaistilanne on kohtalainen, ja kehittymässä parempaan suuntaan. Suomessa käytetään esimerkiksi tasaisesti eri jalostusuroksia, jalostukseen käytettävien urosten määrä on jokseenkin sama kuin narttujen, mihin tuskin mikään muu yhtä yleinen rotu yltää.

Hovawartin rotutyypillinen luonne täyttää nykyajan asettamat vaatimukset vahti-, koti- ja palveluskoiralle. Suurin osa koiranomistajista on tyytyväisiä koiriensa luonteisiin. Rotujärjestö pitää erityisen tärkeänä vahti- ja palveluskoiraominaisuuksien säilyttämistä ja kehittämistä kuitenkin vaarantamatta rodun sopivuutta perhekoiraksi.

Rodun terveystilanne on vaikuttanut kehittyvän viime vuosina huolestuttavaan suuntaan. Osin kyse on ilmapiirin muuttumisesta avoimemmaksi rodun piirissä ja parantuneesta sairaustietojen keruusta ja raportoimisesta rotujärjestölle. Kuitenkin muutamat perinnölliset sairaudet, erityisesti kilpirauhasen vajaatoiminta, SA-sairaus ja maksan verenkierron ohitus ovat maailmanlaajuisestikin rodussa yleistyneet.

Ulkomuodollisesti rodun kokonaistaso on Suomessa keskimääräisesti selvästi parempi kuin useimmissa muissa maissa. Kanta on ulkomuodoltaan suhteellisen tasalaatuista ja omaleimaista. Hovawartille eivät ole tyypillisiä liioitellut ominaisuudet. Suomessa kasvattajien ja koiranomistajien tietotaidon taso on korkea.

Rodun tulevaisuus on kasvattajien ja koiranomistajien/-harrastajien käsissä. Rotujärjestön keskeisin tehtävä on seurata hovawartkannan tilannetta Suomessa ja myös maailmanlaajuisesti, ja jakaa tietoa rodun harrastajille. Rotujärjestö pyrkii kaikin keinoin edistämään rotutyypillisen hovawartin mahdollisimman hyvää tulevaisuutta Suomessa terveenä ja monipuolisena koti- ja harrastuskoirana.

2. RODUN TAUSTA

Keskiajalla Saksassa esiintyi suurehkoja, pitkäkarvaisia koiria, joita kutsuttiin hofewarteiksi, sananmukaisesti pihavahdeiksi. Tästä koiratyypistä on mainintoja useissa keskiaikaisissa kirjoituksissa, ja näitä koiria esiintyy mm. Albrecht Dürerin maalauksissa. Nämä vartiointiviettiset koirat olivat nimenomaan alueiden ja kotien vahteja, joita ei käytetty paimennukseen tai karjanajoon. Vanhimman saksalaisen lakikokoelman, Sachsenspiegelin kirjoittajan hengen oli lapsena pelastanut slaavien hyökkäykseltä juuri hovawart.

1900-luvulle tultaessa hovawart oli yhtenäisenä koiratyypinä kadonnut tai se ei yksinkertaisesti päässyt huomion kohteeksi. Saksassa virisi valtava innostus tekeillä ollutta saksanpaimenkoirarotua kohtaan, ja yhtenä saksanpaimenkoiran esi-isänä mainittiin hovawart. Saksanpaimenkoirissakin oli aluksi luonnollisesti kirjavuutta, mm. runsaasti pitkäkarvaisuutta, johon usein liittyi taitto- tai luppakorvaisuus.

1920-luvun alussa vanha hovawarttyyppi otettiin suunnitelmallisen jalostustyön kohteeksi. Saksanpaimenkoiran rotumääritelmässä oli pitkäkarvaisuudesta tehty hylkäävä virhe, mitä kaikki pitkäkarvaisen schäferin ystävät eivät sulattaneet. Hovawartrodun luomisen lähtölaukauksena voidaankin pitää pitkäkarvaisten hylkimistä saksanpaimenkoiran jalostuksessa. Alkuaikojen hovawartharrastajista monet tietävästi olivatkin pitkäkarvaisen saksanpaimenkoiran ystäviä.

Uuden koirarodun luominen alkoi maantieteellisesti pienellä Harz-vuoriston seudulla Keski-Saksassa, nykyisen Sachsen-Anhalt-osavaltion alueella. Keskuspaikaksi muodostui Bode-joen varrella sijaitseva Thalen kaupunki, jossa oli 20-luvulla muutamia intohimoisia pitkäkarvaisen palveluskoiran ihailijoita. Ensimmäisenä merkittiin kantakirjaan 3.4. 1922 syntynyt pentue, kasvattajana Thalen lähellä Treseburgin pikkukylässä asunut Kurt F. König, josta tuli 12 vuotta myöhemmin rodun ensimmäinen jalostuspäällikkö. Pentueen vanhemmat olivat jokseenkin puhtaita kuvaszeja, isä nimeltään Baron ja emä Ortrud Husdan. Pentuja oli viisi, yksi harmaa uros ja neljä hyvin vaaleata narttua. Toinen pentue oli leonbergipentue ja kolmannen pentueen emä oli saksanpaimenkoira. Mistään ikivanhan rodun rippeistä ei siis ollut kyse, vaan uuden rodun luomisesta muita rotuja apuna käyttäen. Toki kantakirjaan otettiin sellaisiakin koiria, joita kutsuttiin nimellä ”alkuperäinen maatilankoira” tai ”vuoristokoira”. Näiden taustoja ei varmuudella tiedetty, ehkäpä joukossa oli keskiaikaisen pihanvahdin jälkipolviakin?

Väritään alkuaikojen koirat olivat mustia, vaaleita, harmaita ja riistanvärisiä. Ensimmäinen merkkivärinen (black&tan) syntyi 1924 Johann Beckerin kasvattamassa pentueessa. 20- ja 30-luvuilla rodun luomistyössä oli mukana kymmeniä kasvattajia Thalesta ja lähikylistä. Harzin alueen ulkopuolelle rotu alkoi levitä vasta 1930-luvun lopulla. König, Becker ja kumppanit tekivät paljon töitä hovawartin saamiseksi suurempaan tietoisuuteen. He onnistuivatkin ja vuonna 1937 hovawart hyväksyttiin omaksi rodukseen. König kierrätti vuonna 1932 syntynyttä komeata merkkiväristä urosta Castor Mayer-Buschia Saksan suurimmissa koiranäyttelyissä ja tämän uroksen mukaan kirjoitettiin ensimmäinen rotumääritelmä. Ensimmäinen suomalainen havainto rodusta ajoittuu juuri näille ajoille kun Suomen Kennelliiton lehdessä oli kuva Castorista ja kahdesta vaaleasta nartusta, sekä lyhyt selostus uudesta rodusta. Kuva oli otettu saksalaisessa näyttelyssä. Käytännössä rodun ulkomuoto myös vakiinnutettiin sukusiitoksella Castor Mayer-Buschin kautta. Se astui tyttäriään ja tyttärentyttäriään. Uroksella oli lähes 40 pentuetta. Castorin

geneettinen tausta on myös laskettu. Se oli 45-prosenttisesti ”vuoristokoira”, 28-prosenttisesti saksanpaimenkoira, kuvaszin osuus oli 15 ja newfoundlandinkoiran 12 prosenttia.

Maailmansota ja Saksan kärsimä tappio olivat muodostua kohtalokkaiksi uudelle rodulle. Melkein kaikki jalostusyksilöt menetettiin ja sodan päättymisvuotena 1945 syntyi vain kahdeksan pentuetta. Eri puolilla Saksaa kasvattajat aloittivat alusta tietämättä toisistaan mitään. Hovawartkannoista muodostui alueellisia. Kun alkujalostukseen oli matkaa vain muutama sukupolvi, paikalliset kannat muodostuivat myös perimältään erilaisiksi. Bremenin-Oldenburgin alueen kannassa kuvaszin osuus oli suuri, koirat olivat väriltään hyvin vaaleita ja hyväpigmenttisiä. Berliinin seudulla taas leonberginkoiran osuus jäi tavallista suuremmaksi, tuloksena oli tummanvaaleita, jopa maskillisia koiria. Baijerin koillisosan kannassa saksanpaimenkoiran osuus oli huomattavan suuri, monet näistä koirista osoittautuivat koulutettavuudeltaan erinomaisiksi.

Ensimmäinen kantakirja suljettiin vuonna 1948. Uusia kantakirjoja avattiin ja rotuyhdistyksiä perustettiin. Baijerissa perustettu Rassezuchtverein für Hovawarthunde eli RZV kasvoi jo 60-luvun alkuun mennessä suureksi, koko Länsi-Saksan alueen käsittäväksi rotujärjestöksi. Läntisen Saksan muut rotuyhdistykset jäivät pienemmiksi. RZV oli 1990-luvulle asti ainoa hovawarttien rotujärjestö Saksan kennelliitossa VDH:ssa. Tuolloin myös pienempi rotujärjestö HZD pääsi VDH:n jäseneksi.

Itä-Saksassa toimi 60-luvulta aina Saksojen jälleenyhdistymiseen eli 1980- ja 90-lukujen taitteeseen asti oma rotuyhdistys VKSK. Sen toiminta oli erittäin vilkasta etenkin 80-luvulla. Saksojen jälleenyhdistymisen jälkeen itäsaksalaisia hovawartharrastajia on liittynyt sekä RZV:n että HZD:n jäseniksi.

Jo heti maailmansodan jälkeen oli hovawartharrastajien keskuudessa erimielisyyttä rodun luonnekuvasta. Kurt F. Königin seuraajat halusivat vahti- ja perhekoiran, keskiaikaista alkuhovawarttia mahdollisimman paljon muistuttavan pihakoirarodun. Toiset, alusta asti palveluskoiraharrastuksesta kiinnostuneet halusivat erityisesti suojeluharrastukseen soveltuvan ”urheilukoiran”. Koiraurheilu on ollut saksalaisille hyvin mieluista ja RZV:ssa suojeluharrastuksen vaatimat luonteenpiirteet ovat ohjanneet jalostustavoitteiden asettamista. RZV:n ansiosta VDH hyväksyi jo vuonna 1964 hovawartin seitsemänneksi saksalaiseksi palveluskoiraroduksi täysin kilpailuoikeuksin.

Vanha ”oppiiriitä” hovawartin oikeasta luonnekuvasta ja käyttötarkoituksesta elää tänä päivänäkin. HZD:ssä arvostetaan ”königläisten” ihanteiden mukaista vahtikoira, RZV:ssa eri koiraurheilun lajeihin soveliasta harrastuskoira. Suurin osa itäsaksalaistaustaisista koirista on luonnekuvaltaan lähempänä HZD:n kuin RZV:n ihannetta. Molemmat saksalaiset rotujärjestöt toki korostavat hovawartin

soveltuvuutta perhekoiraksi ja vahdiksi. Menestyviä kilpailukoiria on kuitenkin tullut käytännössä vain RZV:n piiristä.

Hovawart on viime vuosikymmeninä yleistynyt myös muualla Keski-Euroopassa ja Pohjoismaissa. Jo 1950-luvulla rotu levisi Itävaltaan, Sveitsiin ja Hollantiin, mutta on jäänyt näissä maissa melko harvinaiseksi. Suositummaksi rotu on muodostunut Suomessa ja Ruotsissa sekä viime vuosina Tshekissä, Puolassa, Slovakiassa ja Unkarissa.

Rodun yhdyssiteeksi perustettiin jo vuonna 1983 kansainvälinen hovawartliitto IHF (International Hovawart Förderung). Sen merkitys rodun suosion lisääntymisessä ei ole vähäinen. Parinkymmenen jäsenmaan edustajat kokoontuvat joka vuosi pohtimaan erityisesti jalostuskysymyksiä ja –strategiaa. Yhteydenpito on tiivistä. Eri jäsenmaiden jalostusvastaavat ylläpitävät yhteistä sairaustiedostoa, joka on koiramaailmassa varsin ainutlaatuinen; vuonna 2007 se sisälsi sairaustiedot yli 3000 hovawartyksilöstä. Koko maailman hovawartpopulaation kooksi arvioidaan tällä hetkellä noin 20000-25000 yksilöä.

2.1. Historia Suomessa

Ensimmäinen hovawart, narttu Vitessa v Scheffelhaus tuotiin Suomeen Sveitsistä vuonna 1962. Ensimmäisen pentueen, neljä narttua kasvatti Anneli Wallenius v Bienehof-kennelissään 1967. Vanhemmat olivat Saksasta tuodut Cäsar v Bergisch-Land ja Biene v Freeborg. Bienestä tuli suomalaisen hovawartkannan kantaäiti.

Suomeen oli karanteenin vuoksi erittäin vaikea tuoda koiria Keski-Euroopasta 1970- ja 1980-luvuilla. Hovawart pysyi täällä harvinaisuutena, ja syntyneet pentueet olivat pääsääntöisesti voimakkaasti sisäsiittoisia. Vuonna 1980 perustettiin rotuyhdistys Suomen Hovawart ry. Rotu yleistyi hiljalleen 80-luvulla. Tuonteja tapahtui ennen muuta Ruotsista. Vuonna 1988 penturekisteröinnit ylittivät ensi kertaa sadan rajan. Samana vuonna karanteenimuuri poistettiin, mikä mahdollisti uuden jalostusmateriaalin helpomman hankkimisen. Erityisesti tuonnit Saksasta ovat lisääntyneet ja suomalaisia narttuja on käyty astuttamassa saksalaisilla uroksilla. Vuonna 1992 ylittyikin rekisteröinneissä 200:n raja ja vuonna 1994 jo 300:n raja. Rekisteröinnit ovat tämän jälkeen pysyneet tasaisesti 200 ja 300 välillä. Ennätys 321 on vuodelta 1994.

Karanteenivuosien aikana Suomeen muodostui melko tasalaatuinen hovawartkanta, jolle oli ominaista selvästi pitkänomainen rakenne, kauniit päät, voimakkaat kulmaukset ja vahva turkki. Luonteeltaan koirat olivat melko itsepäisiä ja voimakkaasti vartiointiviettisiä. Nämä ominaisuudet ovat jossain määrin edelleen nähtävissä, vaikka rajojen avautuminen onkin muuttanut hovawartkanta

kansainvälisesti tarkasteltuna tasalaatuisemmaksi. Kymmenen v Bienehof-pentueen jälkeen merkittävä kasvattaja vuodesta 1977 lähtien on ollut edelleen toimiva Kaunottaren kennel. Yhä vielä kasvattavat 70-luvulla aloittaneista myös Pinus ja Finnwart kennelit. Kaunottaren ja Finnwartin ohella yli 15 pentuetta kasvattaneita kenneleitä ovat 80-luvulla kasvatusyönsä aloittaneet Sateenkaaren, Hovarian ja Hoffilove's kennelit sekä 90-luvulla aloittaneet Kuonomäen ja Damirazin kennelit.

2.2. Nykyinen käyttötarkoitus

Hovawartin kasvava suosio eri maissa selittyy rodun monipuolisuudella. Sama koira vahtii, pitää omistajilleen seuraa ja soveltuu harrastuskoiraksi moneen eri lajiin.

Perinteisiä harrastuslajeja ovat palveluskoirakokeet. Jo 60-luvulla Saksassa hovawart sijoittui kolmen parhaan joukkoon kaikille roduille avoimissa suojelun mestaruuskokeissa. Suojelu (nyk. VPG, aiemmin SchH) on Saksassa ollut rodun valtalaji, jonka rinnalle on viime vuosina noussut ns. erikoisjälki eli peltojälki (FH).

Suomessa harrastusmahdollisuuksia on jopa enemmän. Hovawart sai palveluskoirakoeoikeudet 1980-luvun puolivälissä. Hovawartteja on osallistunut kaikkiin pk-lajeihin, eniten jäljelle ja hakuun. Käyttövalioita on palveluskoiralajeista; jälki, haku, etsintä ja viesti, mutta ei - paradoksaalisesti – suojelusta eikä FH:sta. Rodun omat rotumestaruuskokeet on järjestetty joka vuosi vuodesta 1990 alkaen.

Tottelevaisuuskokeet olivat suuressa suosiossa 1980-luvulla kun hovawartin muotovalion arvoon vaadittiin tottelevaisuuskokeen tulos. Välillä tottelevaisuusharrastuksen suosio hiipui, mutta on viime vuosina noussut omien tottelevaisuuden rotumestaruuskokeiden myötä. Niissä on ollut parhaimmillaan yli 70 osanottajaa. Viime vuosina myös Suomessa on aloitettu erikoisjäljen harrastus. Agilityssa on myös saatu tuloksia ylimpiä luokkia myöten, ja järjestetään omat rotumestaruuskilpailut. Metsästyskoirien jäljestämiskokeissa Ruotsissa hovawart on yltänyt valioksi asti. Suomessa on myös yksi vesipelastusvalio-hovawart.

Suomessa on yksi hovawart toiminut Rajavartiolaitoksen omistamana rajakoirana ja saanut rajavalion arvon.

Suurin osa suomalaisistakin hovawarteista toimii kuitenkin seura-, perhe- ja kodinvahtikoirina.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Suomen Hovawart ry perustettiin vuonna 1980. Yhdistys hyväksyttiin rotua harrastavaksi yhdistykseksi vuonna 1990, ja vuonna 1994 Suomen Kennelliitto myönsi yhdistykselle rotujärjestön aseman. Perustamisvuonna ilmestyi ensimmäinen Hovawartti-lehti. Toimintakertomuksen mukaan vuoden 1989 lopussa kerhossa oli 271 jäsentä. Vuonna 1989 rekisteröitiin 110 hovawartin pentua.

Jäsenmäärä kasvoi tasaisesti, vuonna 1992 jäseniä oli jo 472. Jäsenmäärä on viimeiset 10-15 vuotta pysynyt varsin tasaisena, vuoden 2007 lopussa jäseniä oli 700. Rotu on levinnyt ympäri maan, samoin kerhon jäseniä asuu kaikkialla Suomessa. Tietynlaisia keskittymiä on kuitenkin havaittavissa: eniten jäseniä on pääkaupunkiseudulla, Turussa, Tampereella sekä Lahden, Jyväskylän, Oulun, Hämeenlinnan, Porin ja Lappeenrannan ympäristöissä. Epävirallisia alajaostoja on kymmenkunta. Parisenkymmentä jäsentä - sekä suomalaisia että ulkomaalaisia - asui vuoden 2007 lopussa ulkomailla.

Hovawartti-lehti ilmestyy 4 kertaa vuodessa. Lehti jaetaan kaikille rotujärjestön varsinaisille jäsenille sekä lähetetään tuomareille. Lisäksi vuosittain julkaistaan vuosikirja, johon on koottu kaikkien edellisenä vuonna kokeissa, luonnetesteissä ja näyttelyissä käyneiden hovawarttien tulokset sekä näyttelyistä arvostelulausunnot. Vuosikirjassa on myös menestyneiden koirien kuvia. Rotujärjestö julkaisee myös määrävuosin painettua kantakirjaa, josta löytyvät mm. kaikkien rekisteröityjen pentueiden sukutaulut. Ensimmäinen kantakirja julkaistiin vuonna 1992.

Rotujärjestöllä on myös omat kotisivut osoitteessa www.suomenhovawart.fi. Rotujärjestöllä on oma pentuvälitys, joka välittää pentuja jalostustoimikunnan suosittelemista yhdistelmistä.

Rotujärjestön tarvikemyynnissä on myynnissä erilaisia hovawartaiheisiä tuotteita. Tuotteet ovat myynnissä myös rotujärjestön järjestämässä tilaisuuksissa. Suomen Hovawart ry järjestää vuosittain koko jäsenistölle tarkoitettua vuosikokouksen kevättalvella sekä syksyllä syyskokouksen. Jäsenistölle on tarjolla erilaista toimintaa: tottelevaisuus- ja palveluskoiraharjoituksia, talvileiri ja kesäleiri, luonnetestejä, kasvattajapäiviä ja alueittain muita tapaamisia ja yhteislenkkejä yms. Ensimmäinen Päänäyttely pidettiin Tervakoskella vuonna 1991. Sen jälkeen on Päänäyttely pidetty samassa paikassa joka vuosi. Osanottajamäärä on vakiintunut 250 ja 300 välille, ja Suomen Hovawart ry:n Päänäyttely on usean vuoden ajan ollut maailman suurin hovawartnäyttely. Tottelevaisuusmestaruuksista on kilpailtu vuodesta 1992 lähtien. Palveluskoirakokeiden rotumestaruuskilpailut on järjestetty joka vuosi vuodesta 1990 lähtien.

3.1. Hallitus

Suomen Hovawart ry:n asioita hoitaa sääntöjen mukaan hallitus, johon kuuluu syyskokouksessa valitut puheenjohtaja ja yhdeksän (9) varsinaista jäsentä. Puheenjohtajan ja hallituksen jäsenten toimikausi on kolme (3) vuotta. Erovuorossa on joka vuosi kolme (3) jäsentä.

Hallitus valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan ja ottaa sihteerin, rahastonhoitajan ja muut tarvittavat toimihenkilöt.

Hallituksen tehtävänä on hoitaa rotujärjestön kirjanpito, kirjeenvaihto ja muut juoksevat asiat. Hallitus kutsuu koolle kerhon kokoukset, valmistelee kokouksissa käsiteltävät ja sääntöjen mukaan esitettäväksi määrätyt asiat sekä toimeenpääntee tehdyt päätökset. Hallitus myös päättää jäsenten ottamisesta ja erottamisesta. Se edustaa rotujärjestöämme ja päättää edustajista Suomen Kennelliiton kutsumissa tilaisuuksissa ja kokouksissa.

3.2. Jalostustoimikunta

Suomen Hovawart ry:n hallitus valitsee jalostustoimikuntaan puheenjohtajan ja 2-6 jäsentä. Jalostustoimikunnan toimikausi on 5 vuotta. Toimikunnan jäsenten tulee tuntea rotu teoriassa ja käytännössä ja omata pitkä kokemus rodusta, mielellään kasvattajina. Toimikunnan jäsenten on mielellään oltava Kennelliiton jalostusneuvojan peruskurssin käyneitä. Heidän tulee toimia omassa koiranpidossaan moitteettomasti ja kasvatustyössään noudattaa rotujärjestön jalostuksen tavoiteohjelmaa.

Jalostustoimikunnan päätehtävät ovat:

- jalostusasioista tiedottaminen jäsenistölle ja neuvonta ja tiedonvälitys kasvattajille
- tietokannan ylläpitäminen rodun yksilöistä
- jalostuspohjan kartoittaminen ja jalostuksen suuntaviivoista ja tarvittavista toimenpiteistä päättäminen
- jalostustarkastusten järjestäminen
- jalostusohjelman laatiminen 5 vuoden välein
- jalostusneuvonta, perusteltujen vastausten antaminen jalostustiedusteluihin sekä tarvittaessa pentujen syntymään ja hoitoon liittyvän neuvonnan antaminen
- yhteydenpito rodun kotimaahan ja muihin maihin

Jalostustoimikunta antaa jalostusneuvontaa jokaiselle sitä pyytävälle. Vain kirjallisiin, ajoissa (noin 2 kuukautta ennen arvioitua juoksun alkamisajankohtaa)

lähetettyihin jalostustiedusteluihin vastataan. Jokaiselle jalostuskriteerit täyttävälle nartulle suositellaan 1-3 eri urosta. Jalostustoimikunta antaa tietoja myös koirien taustoista, mm. terveysriskeistä. Jalostustoimikunnan antamat jalostussuositukset perustellaan tarvittaessa kirjallisesti. Jalostustoimikunta voi myös olla suosittamatta jonkin koiran jalostuskäyttöä/jotakin yhdistelmää erityisesti poikkeuksellisen korkean, ilmeisen sairausriskin vuoksi. Tällaisessa tapauksessa päätös perustellaan aina kirjallisesti. Jalostustoimikunta pitää luetteloa ilmoitetuista/tietoon tulleista sairaustapauksista rodussa. Tietoja toimikunnalle voivat toimittaa kasvattajat ja koiranomistajat.

Jalostustoimikunta kerää mahdollisimman kattavasti tietoa rodun tilanteesta, terveydestä, luonteesta ja ulkomuodosta. Tieto tallennetaan siten, että sitä voidaan hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla. Jalostustoimikunta seuraa kannan tilaa ja kehitystä tiiviisti myös kansainvälisesti, jotta esimerkiksi perinnöllisiin vikoihin ja sairauksiin päästään puuttumaan mahdollisimman varhain.

Suomen Hovawart on järjestänyt jalostustarkastuksia 90-luvun alusta lähtien.

Jalostustarkastus on kaksiosainen: jalostustarkastuksen luonneosana toimii luonnetesti. Ulkomuoto-osana toimii jalostustarkastus. Jotta koirasta voi käyttää mainintaa 'jalostustarkastettu ja hyväksytty', täytyy molemmat osat olla suoritettu hyväksyttävästi.

Jalostustoimikunta pyrkii järjestämään tarpeellisen määrän jalostustarkastuksia vuosittain. Jalostustarkastuksen voi suorittaa rodun erikoistuomari yksin tai kaksi jalostustoimikunnan jäsentä yhdessä. Tarkastuksessa täytetään yksityiskohtainen kaavake tarkastettavan koiran ulkomuodosta.

4. NYKYTILANNE

4.1. Populaation koko ja rakenne

Hovawarttien rekisteröintimäärät, jalostukseen käytetyt koirat sekä tuonnit ja kasvattajat 1988-2007

Vuosi	Rekisteröinnit	Pentueita	Tuonteja	Kasvattajat	Isät	Emät
1988	116	17	10	16	15	17
1989	110	16	9	16	14	16
1990	128	19	6	17	13	19
1991	159	24	4	20	21	24
1992	232	34	4	32	24	33
1993	147	26	0	26	21	25
1994	321	45	2	39	35	45
1995	256	38	1	32	33	38
1996	211	32	3	29	28	32
1997	275	38	3	35	30	38

1998	282	41	5	34	33	41
1999	268	37	8	33	31	37
2000	172	26	4	24	24	26
2001	269	38	1	31	32	38
2002	192	30	7	24	26	30
2003	214	33	5	28	30	33
2004	247	35	6	32	32	35
2005	302	42	7	35	38	42
2006	286	39	5	31	35	39
2007	248	33	6	24	29	33

Suomalaisen kannan tarkkaa suuruutta ei tietenkään voida tietää, mutta elossa olevia hovawartteja voidaan arvioida olevan maassamme 2000-2500. Luku perustuu karkeasti vuosien 1998-2007 rekisteröintimääriin.

Hovawart oli Suomessa 1980-luvun puolivälissä vielä hyvin harvinainen, vuotuiset rekisteröinnit olivat muutamia kymmeniä. 80-luvun lopulla rekisteröintimäärä kohosi yli sadan pennun. Rotu sai selvästikin uutta virtaa kun karanteenirajat nimenomaan Saksan ja Suomen väliltä poistuivat vuonna 1988, ja tuonnit sekä astutusmatkat ilman karanteenia mahdollistuivat. 80- ja 90-lukujen taitteessa myös Saksat yhdistyivät, mikä mahdollisti aiemmin vaikeasti saavutettavan itäsaksalaisen koiramateriaalin käytön. Tuonnit runsastuivatkin selvästi 80-luvun lopulla ja silloin tuotiin nimenomaan uutta jalostusmateriaalia geneettisesti kovin kapeaa rodun suomalaista kantaa leventämään.

1990-luvun alkupuolella rekisteröinnit kasvoivat hurjasti. 200 pennun raja rikkoutui ensi kertaa vuonna 1992 ja 300 pennun raja vuonna 1994. Vuoden 1994 rekisteröintiennätys on voimassa edelleenkin. Melko pian ennätysvuoden jälkeen rekisteröinnit vakiintuivat välille 200-300, missä on siitä lähtien pääosin pysytty. Kahdesti on jääty alle 200 pennun ja yhden kerran on uudelleen päästy yli 300 pennun. Tuontien ja ulkomailla astutusten määrä väheni 90-luvun lopulla, mutta on viime vuosina taas selvästi noussut.

Kasvattajien määrä kasvoi kaksinkertaiseksi tultaessa 1980-luvulta 1990-luvulle. Sittemmin kasvattajien määrä on vakiintunut välille 25-35/vuosi. Lähes kaikki pentueet tulevat kasvattajilta, joilla on kennelnimi. Ylivoimainen enemmistö kasvattajista kasvattaa enemmän kuin yhden pentueen, sitoutuminen rotuun on ollut vahvaa. Edelleen kasvattavien joukossa on pari jo 70-luvulla aloittanutta ja useita 80-luvulla aloittaneita. Suurimmista kasvattajista useilla on pitkä kokemus rodusta: 15 pentuetta tai enemmän kasvattaneista seitsemästä kasvattajasta viisi on aloittanut rodun kasvattamisen 1970- tai 1980-luvuilla. Kolme kasvattajaa on kasvattanut yli 30 pentuetta, he ovat aloittaneet rodun kasvattamisen vuosina 1977, 1980 ja 1995. Kasvattajien sitoutumisesta kertoo hyvin myös se, että vuodesta toiseen miltei kaikki

pentueet on suunniteltu ja toteutettu yhteistyössä rotujärjestön jalostusneuvonnan kanssa. Nämä pentueet täyttävät jalostuksen tavoiteohjelmassa määritellyt jalostusyhdistelmien vähimmäisvaatimukset. Tämä on pentulistalle pääsyn edellytys.

Rodun terveystilanne on jossain määrin heikentynyt viimeisten 10 vuoden aikana, mikä on varmasti ainakin osasy tuontikoirien määrän kasvuun. Samanaikaisesti on myös ulkomailla astuttaminen lisääntynyt selvästi, mikä on laajentanut rodun geneettistä laajuutta Suomessa. Jalostuspohjan laajuudesta kertoo rodun laskennallinen tehollinen populaatio. Luku muodostuu siitoskoirien sukupuolijakaumasta, eli koirista jotka siirtävät geenejä seuraavaan sukupolveen sekä niiden lukumäärästä. Suositeltava tehollinen populaatio on 100-200. Tehollisen koon ollessa alle 50 populaatio on erittäin haavoittuvassa tilassa. Suomen kannan tehollinen populaatio kohosi pitkään ja oli korkeimmillaan (80) vuonna 2005, parina viime vuotena suunta on jälleen ollut lievästi laskeva.

Vuotuisten yhdistelmien keskimääräinen sukusiitosprosentti Kennelliiton KoiraNetin mukaan

Vuosi	Pentueita	Sukusiitosprosentti	Pentuekoko	Tehollinen populaatiokoko
1988	17	5,07	6,2	32
1989	16	3,98	6,3	30
1990	19	5,08	6,4	31
1991	24	5,10	6,5	45
1992	34	3,57	6,7	56
1993	26	3,53	5,7	46
1994	45	2,87	7,1	79
1995	38	2,27	6,7	71
1996	32	3,22	6,5	60
1997	38	3,67	7,2	67
1998	41	3,42	6,8	73
1999	37	3,28	7,0	67
2000	26	2,79	6,6	50
2001	38	2,17	7,1	69
2002	30	2,32	6,2	56
2003	33	2,60	6,3	63
2004	35	2,54	6,9	67
2005	42	1,68	7,0	80
2006	39	1,43	7,2	74
2007	33	1,50	7,3	62

Yhdistelmien keskimääräisessä sukusiitosprosentissa on tapahtunut huomattava lasku eli positiivinen kehitys. 1990-luvulla päästiin viiden prosentin tasolta hieman päälle kolmeen prosenttiin. Viime vuosina keskimääräinen sukusiitosprosentti on ollut

välillä 1-2. Yksittäisistä yhdistelmistä voidaan todeta, että kasvattajat eivät enää käytä läheistä sukusiitosta. Jopa serkusparitukset ovat erittäin harvinaisia.

Aiemmissa Jalostuksen tavoiteohjelmissa on voimakkaasti korostettu keskimääräisen sukusiitosprosentin laskemista tärkeänä tavoitteena. Myös Kansainvälisen Hovawartliiton IHF:n vuotuisissa jalostusvastaavien kokouksissa aihe on ollut toistuvasti esillä. Käytännössä jalostustoimikunta on jättänyt suosittelematta yhdistelmät, joiden vanhemmat ovat keskenään enemmän kuin serkuksia. Useimmat perinnöllisyystieteilijät suosittavat yksittäisen yhdistelmän sukusiitosasteen pitämistä mahdollisimman matalana ja aina alle 6,25 % (viiden sukupolven mukaan laskettuna).

Taulukosta voi havaita korrelaation sukusiitosprosentin laskun ja pentuekoon kasvun välillä. 1990-luvulla kun keskimääräinen sukusiitosprosentti oli vielä yli 3, pentueiden keskikoko oli noin 6,5. Viime vuosina kun sukusiitosprosentti on painunut alle kahden, on keskimääräinen pentuekoko vakiintunut yli seitsemään. Kansainvälisessä yli kymmenen maan vertailussa Suomen pentuekoko oli vuosia pienimpiä, nyt keskimääräinen pentuekoko on yhtä suuri kuin esimerkiksi alkuperämaassa Saksassa.

Suomessa käytettiin 80-luvulla joitakin uroksia liikaa suhteessa kannan kokoon. Esimerkiksi vuosina 1979-83 kaikista pennuista yli 27 prosenttia oli aikansa muotiuroksen Baronin jälkeläisiä ja vuosina 1984-88 yli 12 prosenttia pennuista oli tuontiurossa Ali v Eppsteinin jälkeläisiä. 1990-luvulla ja sen jälkeen matadorijalostusta ei ole enää esiintynyt. On huomionarvoista ja kaikkien rotujenkin kesken vertaillen ilmeisen ainutlaatuista, että jalostukseen käytetään jokseenkin yhtä paljon uroksia kuin narttuja.

Jalostukseen käytetyt urokset Suomen hovawartkannassa 1967-2007

Nimi	Rek.nro	Pentueet	Pennut
Kainhov Bingo	SF11599/94	8	67
Sazidun Extra Special	SF09722/89	10	60
Hoffiloves Ragamuffin	SF04055/91	9	60
Hesiodos Pan Lorbass	S33899/98	8	58
Sateenkaaren Graniitti	SF24763/87	7	52
Baron	SF134968/78	9	51
Ali v Eppstein	VDH-Ho10163/80	10	50
Reimin Fabaron	SF03890/88	8	49
Uskihoffs Heineken	SF24996/90	6	47
Reimin Baronhoff	SF25702D/81	8	46
Kaunottaren Othello	SF17165/91	6	46
Hayaklause Ajax	SF44124/92	6	46

Gipstern Belvis	FIN18032/98	6	46
Sateenkaaren Jalokivi Jaspis	SF08296/90	8	43
Anjak v Steppenwolf	VDH-Ho17960/91	7	43
Hoffiloves Ironman	FIN20208/99	5	41
Sar-Vuoren Isoiivari	SF38761/92	5	40
Huvimetsän Antrei	FIN40512/97	5	39
Finnwart Shigemori	FIN39858/95	6	38
Milahow Barrec	FIN12964/99	6	36
Pirrelina Acumen	FIN19901/98	4	36
Kieferhofs Showy Axim	FIN13280/00	4	36
Sateenkaaren Barracuda	SF105072/82	6	35
Sar-Vuoren Asterix	SF23850/91	5	35
Hayaklause Bonanza	SF22308/95	4	35
Damirazin Bassi Boliisi	FIN35832/03	4	35
Sateenkaaren Mopar	SF13669/92	6	34
Hofsteins Aragorn	FIN19528/95	4	33
Crezidahof Don Juan	SF09791/92	5	31
Agaius Azzam	S10445/83	4	31
Kleion Ares	FIN32448/01	4	31
Hovarian Armin	SF03466/87	4	30
Damirazin Athansio Amra	FIN46894/95	4	30
Tuulihovin Hector	FIN15505/95	4	29
Tagesmacht Arpad	SF29187/89	3	29
Al Capone v Ranzis Räubern	VDH-Ho28259/02	4	28
Gårdvarens II Absolut	S27288/99	4	27
Hoffen-Haus Icebear	FIN16347/01	4	27
Minches Thunder	KCH1816003/83	6	26
Hofwalines Dark Ihnka	S30800/89	6	26
Hovwäktarens Pasqy-Fleur	S14361/83	4	26
Sar-Vuoren Intopii	SF38760/92	3	26
Sateenkaaren Orlando	SF15596/94	3	26
Kaunottaren Rasmussen	SF7027J/78	3	25
Kaunottaren Kulkuri	SF12734/88	3	25
Sateenkaaren Kingsway	SF10256/91	3	25
Kainhov Agon	SF41778/92	3	25
Hoffen-Haus Framboise	FIN13230/95	3	25
Famenhoffin Casimir	SF14063/91	5	24
Eroll v Wirttemberg	VDH-Ho18691/92	3	24
Tagesmacht Corro	SF46269/93	3	24
Nessos	FIN22321/96	3	24
Lorbass vd Poststrasse	DDR1388/88	4	23
Minnhoffin Adonis	SF03897/88	3	23
Sar-Vuoren Elton John	SF33192/91	3	23
Hovarian Dirk	SF08954/92	3	23
Damirazin Bura-Cee	FIN35833/03	3	23
Kaunottaren Demon	SF02834/83	3	22
Hovarian Baribal	SF09322/88	3	22
Bingo vd Marienburg	VDH-Ho16305/89	3	22
Kaunottaren Special	SF09330/93	3	22
Cosmo v Ascona	VDH-Ho25086/98	3	22

Hjärtevännens Atomic Bomb	FIN18303/99	3	22
Bedlam Yunion	FIN22175/02	3	22
Diwan v Bienehof	SF12303/70	5	21
Damirazin Rajavartija	FIN15457/97	3	21
Finnwart Libero	FIN21784/05	3	21
Hoffen-Hills Hlippe of Tassamigo	S64366/90	4	20
Banana Jams Basler	SF18011/90	3	20
Finnwart Tamango	FIN49442/95	3	20
Emos Milou	SF09717/89	2	20
Hoffen-Haus Brunello	SF10246/91	2	20
Stelmos Bandido	FIN21830/02	2	20
Munterhofs Fredi	SF12177H/84	3	19
Pfeil vd Ehrenpforte	DDR0096/86	3	19
Hoffen-Zelle Brom-Do-Lo	SF13289/94	3	19
Hovarian Hodler	SF32913/95	2	19
Kaunottaren Arthur	SF17089X/79	4	18
Kaunottaren Eeppos	SF14490B/83	3	18
Bleiche	SF16317/87	3	18
Kaunottaren Luxus	SF25611/89	3	18
Sar-Vuoren Aukusti	SF23851/91	3	18
Hoffen-Haus Bristol Cream	SF10245/91	3	18
Hoffen-Hills Hundred Wolt De Noir	S54946/93	3	18
Sateenkaaren Quotro	SF10722/95	2	18
Krianns Danilo	S16793/79	3	17
Sar-Vuoren Idefix	SF38759/92	3	17
Alistar Kazan	FIN41680/98	3	17
Topaasin Jotham	SF05942/88	2	17
Omar	SF30392/90	2	17
Hovarian Cernik	SF20267/90	2	17
Santtomin Onnimanni	SF15932/91	2	17
Kuonomäen Aavesankari	SF45577/92	2	17
Santtomin X-Pertti	SF33551/93	2	17
Kuonomäen Motoristi	FIN32563/99	2	17
Tungehaves Arax	DK17318/68	3	16
Finnwart Ouzo	SF16670/94	3	16
Tuulihovin Hamlet	FIN15504/95	3	16
Hovarian Lanze	FIN22545/98	3	16
Janne v Bienehof	SF54410/75	2	16
Hippuris Myrrhis	SF20923/86	2	16
Sateenkaaren Nebukadressar	SF26956/93	2	16
Anzac	SF09172/93	2	16
Kleion Apollon	FIN32444/01	2	16
Kaunottaren Boldrino	FIN31663/02	2	16
Uskihoffs Gipsy	SF19860/89	3	15
Kainhov Excalibur	FIN24077/96	3	15
Reimin Barrex	SF25703/81	2	15
Kaunottaren Passion	SF37649/91	2	15
Hoffiloves Correct Courage	SF01002/92	2	15
Santtomin Risto Reipas	SF22777/92	2	15
Finn Hof Amazing	SF14622/94	2	15

Crezidahof Don Rintintin	SF23527/94	2	15
Jimmy vd Asseburg	HZD2217/99	2	15
Kieferhofs Showy Axterix	FIN13278/00	2	15
Hoffiloves Firefly	FIN24221/00	2	15
Maximilian	SF115019/76	3	14
Hoffen-Hills Hee-Man in Black	S13739/88	3	14
Kaunottaren Kaiser	SF12732/88	2	14
Popcipas Mussaka	SF34894/89	2	14
Santtomini Ovela	SF15934/91	2	14
Sateenkaaren Montego	SF13670/92	2	14
Kaunottaren Santana	SF09329/93	2	14
Huvimetsän Aroon	FIN40511/97	2	14
Milahow Brandic	FIN12963/99	2	14
Finnwart Fado	FIN24776/01	2	14
Obelix av Trustenberg	N05580/02	2	14
Kieferhofs Showy Cotopaxi	FIN41087/02	2	14
Nelson	S13191/86	3	13
Pulakorven Schmeichel	FIN26166/98	3	13
Finnwart Fernando	SF249543/82	2	13
Reko	S39878/83	2	13
Topaasin Jargon	SF05940/88	2	13
Santtomini Armas Anselmi	SF33779/94	2	13
Sar-Vuoren Taikuri	FIN18052/97	2	13
Gipstern Bandit	FIN18031/98	4	12
Hovagårdens Dicorduff	S40992/72	3	12
Minskuhoffs Born To Run	FIN17349/96	3	12
Hovarian Baloo	SF09321/88	2	12
Sateenkaaren Infty	SF09729/89	2	12
Stalltomtens Casu	FIN30218/97	2	12
Sateenkaaren Åskknall	FIN12682/02	2	12
Budges ex Canis Lupus	VDH-Ho27893/02	1	12
Damirazin Cova Cunto	FIN47105/04	1	12
Hovagårdens Dandie-Boy	S36856/74	2	11
Hoffen-Hills Blonde Harlow	S55033/75	2	11
Gipstern Atom	FIN18040/97	2	11
Damirazin Pohjantähti	FIN13615/00	2	11
Milahow Cirrec	FIN18166/00	2	11
Sateenkaaren Road Runner	FIN44339/95	1	11
Tuulihovin Helmer	FIN15508/95	1	11
Damirazin Ryhmänjohtaja	FIN15458/97	1	11
Elixiers Ulv	S29587/97	1	11
Hayaklause Caro	FIN25489/97	1	11
Willems Hof Batman	S38103/04	1	11
Kuonomäen Sikarisakari	FIN29719/04	1	11
Alfa	SF08586/86	2	10
Hofsteins Azur	FIN19531/95	2	10
Tuuliviirin Rollo	SF02753B/85	1	10
Darrenhoff Echinaforce	FIN35579/99	1	10
Gejsinglunds Vefter	DK11652/01	1	10
Caressan Artaghan	FIN41275/01	1	10

Hoffiloves Juno	FIN36203/01	1	10
Myro v Elbflorenz	VDH-Ho	1	10
Falco vd Fuchsiengarten	VDH-Ho29470/04	1	10
Stelmos Djambo	FIN46534/05	1	10
Ristjahofs Kanda	SF1914E/83	2	9
Sateenkaaren Humber Hawak	SF12460/88	2	9
Andor v Neddernhof	VDH-Ho7283/73	1	9
Hovagårdens Dandie-Wall	S36857/74	1	9
Yukon v Elbflorenz	DDR5499/79	1	9
Don v Wilden Jäger	VDH-Ho13457/85	1	9
Dukat v Laurin	VDH-Ho13525/85	1	9
Gunbodas Fantomen	S25549/86	1	9
Rebell vd Ehrenpforte	DDR0087/87	1	9
Serituulen Caros Son	SF00121/91	1	9
Tagesmacht Bareck	SF24356/92	1	9
Aagaard Ikaros	S24447/95	1	9
Kaunottaren Volume	FIN40359/95	1	9
Milahow Alec	FIN43534/96	1	9
Nielo Natchez du Clos des Sumacs	LOF000796/00152	1	9
Hoffiloves Hercules	FIN12134/98	1	9
Sateenkaaren Voyager	FIN25676/99	1	9
Hayaklause Dacabo	FIN37797/99	1	9
Cherom v Brahmetal	VDH-Ho25642/99	1	9
Hovarian Matula	FIN13529/00	1	9
Hovrikets Mr Maxillo	S51054/01	1	9
Soffahoffin Eräpoika	FIN22336/01	1	9
Hoffen-Haus Ihringer	FIN16345/01	1	9
Damirazin Katapultti	FIN13640/02	1	9
Damirazin Kruununperijä	FIN13646/02	1	9
Damirazin Hurrigaani	FIN44921/03	1	9
Damirazin Catala Corsto	FIN47104/04	1	9
Milahow Gothic	FIN19867/05	1	9
Casso v Bienehof	SF7921/70	2	8
Lumen Donar	FIN21205/00	2	8
Barrow	SF54410/76	1	8
Solgläntans Karro	S27574/79	1	8
Björn vd Leiten	VDH-Ho11405/82	1	8
Vitterklippens Falko	S41908/82	1	8
Elliegårdens Bim	S32706/84	1	8
Ketai vd Hölinger Zuschlägen	VDH-Ho13150/85	1	8
Pinus Erigeron	SF21763/86	1	8
Charly v Bergedorf	VDH-Ho13789/86	1	8
Azzo	SF10220/88	1	8
Sateenkaaren Maxima	SF13668/92	1	8
Kuonomäen Aito Asia	SF45578/92	1	8
Sar-Vuoren Ihmeiippo	SF38762/92	1	8
Gårdvarens Quarter To One	SF14853/94	1	8
Glenn v Hohefeld	VDH-Ho20993/94	1	8
Tenayan Anzac	SF46958/94	1	8
Finnwart Umberto	FIN49926/95	1	8

Aron v Roten Mohn	VDH-Ho22517/96	1	8
Sar-Vuoren Jalaris	FIN13025/96	1	8
Skywatches Braveheart	FIN28818/97	1	8
Huvimetsän Aksel	FIN40513/97	1	8
Su-Ja Usack	S24490/98	1	8
Barbar v Rehwinkel	VDH-Ho24743/98	1	8
Ramses v Nordsturm	VDH-Ho25275/98	1	8
Taattinen Cepheus	FIN15378/98	1	8
Feltenzelles Azasch	S50765/98	1	8
Hoffen-Haus Halkidikis Red	FIN35473/99	1	8
Bedlam Querido	FIN10410/01	1	8
Kieferhofs Showy Bonza	FIN15198/01	1	8
Anton v Hoppeditz	VDH-Ho28187/02	1	8
Lumen Exodus	FIN16989/02	1	8
Damirazin Yönritari	FIN19956/03	1	8
Kieferhofs Showy Duracell	FIN24785/03	1	8
Hoffen-Haus Krug Grande	FIN22382/05	1	8
Cäsar v Bergisch-Land	VDH-Ho4948/63	2	7
Sateenkaaren Duster	SF13724E/84	2	7
Tagesmacht Amati	SF29189/89	2	7
Kainhov Abion	SF41773/92	2	7
Finnwart Dusty	FIN29861/99	2	7
Kaunottaren Devil	SF02845/83	1	7
Crezidahofs Tahvo	SF168503/85	1	7
Alf vd Urd	VDH-Ho13314/85	1	7
Beppo v Justehof	VDH-Ho14014/86	1	7
Racker vd Birkenheide	VDH-Ho14370/86	1	7
Hoffen-Hills Haj in Black	S13740/88	1	7
Askan vd Chauken	VDH-Ho15898/89	1	7
Danahoffin Aquarius	SF34271/92	1	7
Kaunottaren Sting	SF09327/93	1	7
Kuonomäen Hattivatti	FIN13821/95	1	7
Sazidun Gulliwer	FIN12946/95	1	7
Darrenhoff Adonis	FIN14087/96	1	7
Artos v Ostangeln	VDH-Ho23037/96	1	7
Santtu	FIN14899/97	1	7
Lefter v Blonden Stern	VDH-Ho24304/97	1	7
Attila v Wildweibchenstein	VDH-Ho24260/97	1	7
Bedlam Gold Moonrocket	FIN22479/98	1	7
Donsun Artemis	FIN33148/98	1	7
Gigur v Griessesch	VDH-Ho25948/99	1	7
Soffahoffin Connancouccu	FIN13506/99	1	7
Skywatches Doorman	FIN31817/00	1	7
Damirazin Erikois-Epeli	FIN13231/01	1	7
Helos v Holter Berg	VDH-Ho27429/01	1	7
Steinroller Kurt	FIN14840/01	1	7
Huvimetsän Biljami	FIN43435/01	1	7
Lumen Elegans	FIN16990/02	1	7
Virtapuron Alkupamaus	FIN20165/02	1	7
Rekin Chatka Zielarki	PKR69003	1	7

Kuonomäen Sikspäkki	FIN29721/04	1	7
Kaunottaren Ringo	SF7029L/78	2	6
Arras vd Scherenburg	VDH-Ho5692/67	1	6
Gårdvarens Eroberer	S58046/84	1	6
Crezidahofs Tero	SF168514/85	1	6
Goucho v Schondratal	VDH-Ho13505/85	1	6
Ambros ad Schwarzen Haus	VDH-Ho13268/85	1	6
Elmo	SF17382/88	1	6
Emos Lucky Luke	SF06342/88	1	6
Bandit vd Frohen Zukunft	VDH-Ho17203/91	1	6
Dag vd Elbperle	VDH-Ho17267/91	1	6
Hoffen-Haus Bollinger	SF10247/91	1	6
Hoffen-Haus Black Velvet	SF10248/91	1	6
Pinus Herrman Helleborus	SF42077/91	1	6
Scandernas Blond Emanuel	S56200/91	1	6
Cliffhanger Amadeus	SF29979/93	1	6
Kainhov Baltazar	SF11597/94	1	6
Kaunottaren Usher	FIN26030/95	1	6
Gårdvarens Order'n Disorder	S64590/92	1	6
Lintrollets Oscar Wilde	S16151/93	1	6
Gårdvarens Under Cover	S21255/96	1	6
Sar-Vuoren Jaakoppi	FIN13022/96	1	6
Elliegårdens Black Gaston	S52140/96	1	6
Artax v Bohrertal	VDH-Ho23151/96	1	6
Kaunottaren Zentaur	FIN22515/98	1	6
Soffahoffin Caraatti	FIN13505/99	1	6
Sioran Elmeri	FIN11004/99	1	6
Hoffen-Haus Henri Mounier	FIN35471/99	1	6
Hayaklause Duracell	FIN37798/99	1	6
Aero v Wackerbarth	VDH-Ho26055/99	1	6
Damirazin Pataässä	FIN13617/00	1	6
Amigo v Schirninghof	VDH-Ho27674/01	1	6
Mex v Elbflorenz	VDH-Ho28054/02	1	6
Wartijan Dlenn	FIN20705/02	1	6
Hoffen-Haus Jägermeister	FIN15093/03	1	6
Espen vd Jesses Meute	HZD2227/99	2	5
Vitterklippens Floyd	S41905/82	1	5
Sateenkaaren Charger	SF05072B/84	1	5
Sateenkaaren Jacke de Jalon	SF08297/90	1	5
Finnwart Jaxe	SF30045/91	1	5
Serituulen Cicerone	SF00118/91	1	5
Serituulen Bluesman	SF07478/92	1	5
Danahoffin Brunwart	SF34801/93	1	5
Hoffen-Haus Dom Perignon	SF40914/93	1	5
Finnwart Rasputin	SF35162/94	1	5
Hofriinan Bon Dylan	FIN45476/95	1	5
Minttumantan Damien	FIN11891/96	1	5
Milahow Armac	FIN43531/96	1	5
Damirazin Taistelutoveri	FIN11165/98	1	5
Jambo v Wittlerdamm	HZD1820/98	1	5

Dumhunds Eros	FIN22395/99	1	5
Wartijan Dyras	FIN20706/02	1	5
Damirazin Garbaasi	FIN45034/02	1	5
Hoffen-Haus Jenard Merlot	FIN15090/03	1	5
Pulakorven Bruder Max	FIN18310/04	1	5
Kaunottaren Ikaros	SF132919/85	1	4
Agar Rocky	N17640/92	1	4
Elvis v Blonden Stern	VDH-Ho18658/92	1	4
Lintrollets Omar Sharif	S16149/93	1	4
Emos Oliver	SF15881/94	1	4
Sateenkaaren Upea Urho	FIN13145/98	1	4
Frieder v Georgenberg	VDH-Ho25105/98	1	4
Gipstern Carat	FIN14792/00	1	4
Kox v Kottmarblick	PKR74263	1	4
Biko vd Bremmerstee	NHSB2320044	1	4
Skywatchs Hefaistos	FIN17838/03	1	4
Bolek v Kahltal	VDH-Ho28798/03	1	4
Hovarian Aksi	SF03465/87	1	3
Emos Mistake	SF09714/89	1	3
Hayaklause Alfons	SF44121/92	1	3
Kainhov Bobodi	SF11601/94	1	3
Crezidahof Sir Lancelot	FIN20790/95	1	3
Stelmos Blondiusmaximus	FIN21831/02	1	3
Damirazin Kepulikonsti	FIN13643/02	1	3
Zarafinas Bruno	FIN16971/03	1	3
Hoffen-Hills Blond Ha Sato	S44477/78	1	2
Popcipas El Khantar	SF27091/91	1	2
Crezidahof Don Roy	SF23528/94	1	2
Banause vd Rasselbande	VDH-Ho20552/94	1	2
Jalokiven Cherokee	FIN48128/94	1	2
Fellow v Scharmützeleck	VDH-Ho23084/96	1	2
Gipstern Bombe	FIN18034/98	1	2
Lumen Draba	FIN21206/00	1	2
Immo v Bienehof	SF177149/73	1	1
Sateenkaaren Harley Davidson	SF12459/88	1	1
Hovarian Irbis	FIN24708/95	1	1
Gårdvarens Ärwin	S44742/98	1	1
Iwan vd Elbperle	VDH-Ho25943/99	1	1
Sateenkaaren Ålands Pelle	FIN12681/02	1	1

(sis kaikki 31.12.2007 mennessä rekisteröidyt pentueet)

Koko pitkän urosluettelon pentuemäärineen julkaiseminen Jalostuksen tavoiteohjelmassa on paikallaan siksi, että voidaan havaita jalostuskoirien tasainen käyttö, jollaiseen tuskin missään rodussa on päästy. Siitosmatadoreja (suhteessa kannan kokoon) ei 80-luvun jälkeen ole ollut. Toki osa eniten käytetyistä uroksista etenkin takavuosina oli toisilleen läheistä sukua. Viime vuosina erisukuisten jalostuskoirien tasaisempi käyttö on yleistynyt. Yhden pentueen uroksia on pitkälti toista sataa, eikä yli kymmenen pentueen uroksia yhtään.

1988-2007 syntyneet hovawartit joilla eniten jälkeläisiä toisessa polvessa (yli 80 2. polven jälkeläistä)

Koira	2.polven jälkeläisiä	1.polven jälkeläisiä
Anjak v Steppenwolf	239	43
Pinus Gagea Gisela	197	34
Sazidun Extra Special	194	61
Sateenkaaren Jalokivi Jaspis	182	43
Hovarian Cinnia	178	37
Bonnie v Vosseberg	161	28
Jolly z Bärenschlucht	153	31
Lorbass vd Poststrasse	151	24
Kaunottaren Kismet	150	22
Serituulen Bonne Princesse	142	24
Hoffiloves Ragamuffin	138	60
Sateenkaaren Kastehelmi	134	33
Hofwalines Dark Whazanya	134	25
Hoffen-Hills Hlippe of Tassamigo	134	20
Hoffen-Haus Framboise	124	25
Hovagenus Analgesia	116	17
Uskihoffs Haya	113	15
Biggi v Scheunenweg	106	26
Hovarian Baribal	106	22
Kainhov Bingo	104	67
Sar-Vuoren Intopii	104	26
Santtomin Ilona	99	43
Hofwalines Dark Ihnka	97	26
Reimin Fabaron	95	49
Bingo vd Marienburg	90	22
Sazidun Dynamic Lady	90	17
Hovarian Baloo	89	12
Sateenkaaren Mopar	80	34

Yksittäisen koiran oma jälkeläismäärä ei vielä suoraan kerro sen vaikutusta kantaan. Vaikka jälkeläismäärä olisi suurikin, lopulta ratkaisevampaa on kuinka paljon koiran jälkeläisiä käytetään jalostukseen. Pienelläkin jälkeläismäärällä voi jättää jälkensä populaatioon. Kuten listasta näkee, ei toisen polven jälkeläisten määrä ole viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana noussut huomattavan korkeaksi monellakaan koiralla. Tilaston kärkipäässä on useita tuontikoiria, jotka ovat tuoneet ns. vierasta verta suomalaiseen kantaan. Toisaalta missään vaiheessa tuontikoirat eivät ole nousseet dominoimaan jalostusta. Vain aniharva kasvattaja kasvattaa tällä hetkellä materiaalilla, jolla ei ole suoraan suvullista yhteyttä 60-luvun ensimmäisiin suomalaisiin rodun edustajiin.

Huomattavaa on edelleen, että uros ja narttu, joilla on eniten omia jälkeläisiä, eivät ole moninkertaistaneet omaa jälkeläismääräänsä 2. polveen tultaessa. Huomattavaa

on myös narttujen suuri osuus tässä tilastossa. 20 eniten jälkeläisiä 2. polvessa omaavasta hovawartista on narttuja 11.

Huomion arvoista on edelleen, että tässä kuten käytetyimpien urosten tilastossakin, kärkipäässä on paljon koiria eri kenneleistä ja eri kasvattajilta, mikä osaltaan kertoo jalostusvalintojen suvullisesta hajaantumisesta ja geneettisen monipuolisuuden säilymisestä.

4.2. Kanta muissa maissa

Hovawartin suosio Saksassa alkoi kasvaa voimakkaasti 60-luvulla. Rotujärjestö RZV otti 1960-luvun puolivälissä käyttöön erittäin voimakkaat rekisteröintirajoitukset lonkkavian torjumiseksi. Rekisteröinnit putosivat vuodessa 600 tasolta puoleen kun kaikki D- ja E-lonkkaiset suljettiin pois jalostuksesta.

1970-luvulla päästiin jälleen 60-luvun puolivälin rekisteröintimääriin. Parhaimpina 1990-luvun vuosina rekisteröinnit suurimmassa rotujärjestössä RZV:ssa ylittivät reilusti 1000 pennun rajan. Tähän vaikutti myös itäsaksalaisten kasvattajien mukaantulo.

Sittemmin on pentujen määrä laskenut. Nykyisin RZV rekisteröi keskimäärin 700-800 pentua vuodessa ja pienempi saksalainen rotujärjestö, 1990-luvulla rekisteröintioikeudet Saksan Kennelliitolta VDH:lta saanut HZD keskimäärin 300-400 pentua. HZD on viime vuosina vallannut ”markkinaosuutta” RZV:lta, etenkin itäisen Saksan kasvattajia on siirtynyt HZD:hen.

Saksojen yhdistyessä 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa aiemmin omaleimainen Itä-Saksan koiramateriaali jakautui RZV:n ja HZD:n kesken.

Itäsaksalainen ja länsisaksalainen hovawartkanta olivat olleet erillään toisistaan paria tuontia/vientiä lukuun ottamatta 30 vuotta. Itäsaksalaiset koirat olivat voimakkaita, mittasuhteiltaan selvästi pitkänomaisia, runsasturkkisia, pitkälantioisia ja sujuvasti, pitkin askelin liikkuvia. Länsisaksalaiset olivat kevyempiä, mittasuhteiltaan usein lyhyempiä, lyhytlantioisempia ja lyhyemmin askelin liikkuvia. Saksojen yhdistyttyä kannat ovat sekoittuneet. HZD:ssä itäsaksalaisen koiramateriaalin määrä on sukutaulutasolla tarkasteltuna hallitseva, RZV:ssa taas länsisaksalainen tyyppi.

Itä- ja länsisaksalaiset koirat erosivat myös luonnekuvaltaan toisistaan. Länsi-Saksassa suojelukoetulokset ovat näytelleet merkittävää roolia jalostusvalinnoissa jo useiden vuosikymmenten ajan. Itä-Saksassa korostettiin enemmän vahti- ja vartiokoiraominaisuuksia. Saksan näyttelyissä itäsaksalaistaustaiset koirat ovat viimeisten 15 vuoden aikana hallinneet. Voitaisiin jopa puhua näyttely- ja käyttölinjoista, vaikka suoranaisesti tällaisesta jaosta ei olekaan kysymys.

Koetuloksia jalostusvalinnoissa painottavassa RZV:ssa itäsaksalainen koiramateriaali on jäänyt ymmärrettävistä syistä vähemmistöksi – ja HZD:ssa päinvastoin.

Toiseksi suurin hovawartkanta Saksan noin 1200 vuotuisen rekisteröinnin jälkeen on tällä hetkellä Tshekissä, missä rekisteröidään nykyisin vuosittain noin 400 pentua. Puolan rekisteröinnit ovat nopeasti kasvaneet 200-300 vuodessa. Unkarissa ja Slovakiassa rekisteröidään 100-200 pentua vuodessa. Kaikien näiden neljän maan hovawartkanta pohjautuu Itä-Saksasta aikoinaan tuotuun materiaaliin, jota on viime vuosina täydennetty tuonneilla ja astutuksilla RZV:n länsisaksalaisella jalostusmateriaalilla. Tshekin, Puolan, Unkarin ja Slovakian koiramateriaali on kuitenkin ulkomuoto- ja luonneominaisuuksiltaan lähempänä saksalaisista rotujärjestöistä HZD:n kuin RZV:n koiria.

Itäisen Keski-Euroopan ohella merkittävä hovawartkanta on Pohjoismaissa. Suomen 200-300 pennun lisäksi Ruotsissa rekisteröidään vuosittain noin 150 hovawarttia, Tanskassa 50-100 ja Norjassa 30-50 pentua. Pohjoismaista Ruotsiin on kautta vuosikymmenten tuotu Saksasta enemmän koiria kuin Suomeen. Ruotsin, Tanskan ja Norjan kanta on luonne- ja ulkomuoto-ominaisuuksiltaan lähellä RZV:n saksalaista kantaa.

Ranskassa rekisteröidään vuosittain keskimäärin 200 pentua, Sveitsissä 100-200, Italiassa noin 100, samoin Itävallassa, Hollannissa 50-100, Englannissa noin 100 ja Belgiassa alle 50 pentua vuodessa. Jatkuva länsisaksalaisten RZV:n koirien jalostuskäyttö on muokannut koirakannan monissa maissa samankaltaiseksi kuin Saksan RZV:lla. Kaikkiin näihin maihin on toki viety myös itäsaksalaista jalostusmateriaalia. Sveitsi on Keski-Euroopan maista hovawartjalostuksessa omaleimaisin. Sveitsissä käytetään jalostukseen valtaosin kotimaassa kasvatettuja koiria, ja ainoana merkittävänä hovawartmaana Sveitsi ei kuulu kansainväliseen hovawartyhdistykseen IHF:ään.

Jonkin verran hovawartteja on myös mm. USA:ssa, Venäjällä, Sloveniassa, Espanjassa ja Baltian maissa. Näissä maissa on myös kasvatettu yksittäisiä pentueita, esimerkiksi Virossa tähän mennessä kaksi pentuetta suomalaisia koiria käyttäen.

4.3. Luonne ja käyttöominaisuudet

Keskiaikainen hovawart oli ennen kaikkea pihan, talon ja oman alueen vartija ja vahti. Kun vanhaa rotua alettiin rekonstruoida, tavoitteena oli keskiaikaisen hovawartin luonnekuva. Uuden rodun luomiseen käytettiin kuitenkin useita rotuja, mm. saksanpaimenkoiraa. Ja kun uuden hovawartin ensimmäisissä kasvattajissa oli useita pitkäkarvaisen saksanpaimenkoiran ystäviä, oli luonnollista että hovawartteja alettiin kouluttaa palveluskoiriksi. Ja kun taipumuksia oli, kiinnostus lisääntyi. Luonnekuvan kaksijakoisuuden siemen oli kylvetty. Rodun luoja pidetty Kurt F. König tavoitteli vahti- ja perhekoirarotua, mutta toisen maailmansodan jälkeen yhä

useimmat kasvattajat alkoivat ponnistella palveluskoirastatuksen saamiseksi hovawartille. Rotujärjestöistä RZV otti tämän tavoitteeksi ja palveluskoiraoikeudet saatiin vuonna 1964. RZV:n piirissä suojelu- ja erikoisjälkiharrastus on tänä päivänä hyvin laajaa. Hovawartit toimivat sekä perhekoirina että vahteina, mutta myös harrastuskoirina. Koetuloksien käyttö jalostusvalintojen kriteerinä jo useamman vuosikymmenen ajan on muokannut koirakantaa käyttötarkoitukseen soveltuvaksi. RZV:n länsisukuiset koirat ovat usein vilkkaita, saalisviettisiä, taistelutahtoisia ja teräviäkin, mutta kuitenkin hyvähermoisia.

Entisen Itä-Saksan alueella mm. jalostustarkastuksissa vaadittiin hovawarteilta vartiointi- ja vahtiominaisuuksia. Itäsukuiset koirat ovat usein voimakkaan puolustusviettisiä, mutta toisaalta pehmeähköjä, eivätkä kaikissa tapauksissa kovin vahvahermoisia.

Suomeen tuotiin ensimmäiset jalostukseen käytetyt koirat läntisestä Saksasta. Kantanarttu Biene v Freeborgin kasvattaja on kertonut, ettei hänen tavoitteensa ollut harrastuskoira, vaan vahti- ja seurakoira. Suomalainen ”alkukanta” olikin luonteenominaisuuksiltaan lähempänä nykyistä itäsaksalaista kuin länsisaksalaista luonnekuvaa: monet koirat olivat pidättyväisiä ja varautuneita, urokset usein dominoivia ja nartut pehmeitä. Tuontien myötä luonnekuva on muuttunut ja monipuolistunut, erityisesti vuoden 1988 jälkeen. Yhä edelleenkin suomalainen hovawartkanta kuitenkin on luonnehittavissa luonnekuvaltaan jonkinasteiseksi kompromissiksi. Valtaosa koirista on perhe- ja vahtikoirina, koiria kyllä koulutetaan, mutta palveluskoirakokeisiin osallistuu vain pienehkö osa.

Hovawart sai Suomessa palveluskoiraoikeudet 1980-luvun puolivälissä. Pk-lajeja alettiin innokkaasti harrastaa ja myös tuloksia saatiin. Jo vuonna 1990-luvun alkupuolella suomalainen hovawart oli kaikkien rotujen pk-SM-kisojen jälkikokeessa hopealla. Pk-kokeisiin osallistuminen ei ole kuitenkaan määrällisesti kasvanut enää 15 vuoteen, vaan pysynyt suurin piirtein ennallaan. Suomessa hovawart on aito monikäyttökoira. Kasvattajat eivät ole jakautuneet eri leireihin, vaan jokseenkin mistä tahansa yhdistelmästä voi tulla menestyjiä sekä palveluskoirakokeisiin että näyttelyihin. Kaikki suomalaiset hovawartit ovat kuitenkin samanaikaisesti ensisijaisesti perhekoiria.

Rotujärjestön piirissä käydään aika ajoin kiivaitakin keskusteluja rodun luonnekuvasta Suomessa. Kuitenkin valtaosa hovawartinomistajista ja harrastajista ovat tyytyväisiä koiriensa luonteisiin, ja luonteet ovat rodulle tyypillisiä.

Aggressiivista käytöstä esiintyy silloin tällöin, ja jonkin verran rotujärjestö saa ilmoituksia aroista koirista. Arkuuden ja pehmeiden yleistyminen yhdistyneenä ylivilkkauteen on uhka. Kun rodun piirissä eri maissa rotujärjestöillä ja kasvattajilla on ollut ja on edelleen erilaisia luonteen jalostustavoitteita, koirissa saattavat yhdistyä erilaiset luonteenpiirteet joskus kiusallisella ja ikävälläkin tavalla. Koiranomistajien kyvyt ja taidot ovat ratkaisevassa asemassa. Nykyinen rekisteröintimäärä Suomessa vaikuttaa melko sopivalta; tälle määrälle hovawartteja on löytynyt riittävän päteviä omistajia, eikä rotua mainita ensimmäisten joukossa kun listataan ongelmakoira-rotuja.

Rodun luonnekuvassa on ensiarvoisen tärkeää säilyttää hyvähermoisuus, rohkeus, puolustushaluisuus, riittävä kovuus ja luoksepäästävyys. Koulutettavuuden kannalta tärkeitä taistelutahtoisuutta ja vilkkautta on syytä kehittää, kuitenkin muistaen rodun luonnekuvan tasapainon säilyminen.

Dominoivat ja voimakkaan puolustusviettiset koirat ovat viime vuosina vähentyneet ja vastaavasti vilkkaat, saalistusviettiset koirat yleistyneet myös Suomessa.

Hovawartin luonnekuvaan kuuluu terve, tasapainoinen vilkkaus, mutta hermostuneet, ylivilkkaat säheltäjät eivät ole tyypillisiä rodun edustajia.

Suomessa tärkeä jalostusvalintojen tuloskriteeri on perinteisesti ollut luonnetesti.

Hovawartti on ollut yksi absoluuttisestikin eniten luonnetestattuja rotuja Suomessa ja rekisteröintimääriin suhteutettuna aivan luonnetestikärkeä. Testituloksia on siis kertynyt runsaasti, ja luonnekuvan sekä sen muutosten määrittelemiseen tältä pohjalta on hyvät mahdollisuudet.

Hovawarttien luonnetestitulokset osa-alueittain 1985-95

Testattuja hovawartteja vuosina 1985-1995 oli yhteensä 328 kpl.

<i>Ominaisuus</i>	<i>kpl</i>	<i>%</i>	<i>Arvo</i>	<i>Arvostelu</i>	<i>Ominaisuus</i>	<i>kpl</i>	<i>%</i>	<i>Arvo</i>	<i>Arvostelu</i>		
I Toimintakyky	1	0,3 %	3	Erittäin suuri	VI Temperamentti	117	35,7 %	3	Vilkas		
	61	18,6 %	2	Suuri		156	47,6 %	2	Kohtuullisen vilkas		
	kerroin 15	214	65,2 %	1		Kohtuullinen	kerroin 15	26	7,9 %	1	Erittäin vilkas
		51	15,5 %	-1		Pieni		4	1,2 %	-1	a) erittäin vilkas
		1	0,3 %	-2		Mitätön		5	1,5 %		b) impulsiivinen
				-3		Erittäin mitätön		6	1,8 %		c) levoton
II Terävyys				Kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua		13		4,0 %			d) hieman välinpitämätön
	104	31,7 %	3						-2	a) velto	
	kerroin 1	20	6,1 %	2		Suuri ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua					b) erittäin impulsiivinen
		202	61,6 %	1		Pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua		1		0,3 %	c) erittäin levoton
				Pieni jäljelle jäävin hyökkäyshaluin						-3	Apaattinen
		2	0,6 %	-2	Kohtuullinen jäljelle jäävin hyökkäyshaluin						
III Puolustus-halu				Suuri jäljelle jäävin hyökkäyshaluin	VII Kovuus	77		23,5 %	3	Kohtuullisen kova	
	kerroin 1	156	47,6 %	3		Kohtuullinen hillitty	kerroin 8	2	0,6 %	2	Kova
		51	15,5 %	2		Suuri hillitty		187	57,0 %	1	Hieman pehmeä
		79	24,1 %	1		a) pieni, hillitty				-1	Erittäin kova
		3	0,9 %			b) kohtuullinen, hieman hillitsemätön		62	18,9 %	-2	Pehmeä
		4	1,2 %	-1		a) kohtuullinen, hillitsemätön				-3	Erittäin pehmeä
		30	9,1 %			b) mitätön		VIII Luoksepäästävyys	128	39,0 %	3

	1	0,3 %		c) hyvin mitätön	kerroin 15	57	17,4 %	2	a) erittäin hyväntahtoinen, erittäin luoksenpäästävä, avoin
	4	1,2 %	-2	Suuri hillitsemätön		104	31,7 %		b) hyväntahtoinen, aavistuksen verran pidättyväinen ilman hyökkäyspyrkimyksiä
			-3	Erittäin suuri, hillitsemätön		36	11,0 %	1	a) hyväntahtoinen, hieman pidättyväinen
IV Taistelu-tahto	38	11,6 %	3	Suuri		1	0,3 %		b) liioitellen mielitelevä
kerroin 10	187	57,0 %	2	Kohtuullinen		1	0,3 %	-1	a) luoksepäästävä (salakavala) hyökkäyspyrkimyksin
	6	1,8 %	1	Erittäin suuri		1	0,3 %		b) pidättyväinen
	89	27,1 %	-1	Pieni				-2	a) hyökkäävä
	8	2,4 %	-2	Mitätön					b) erittäin pidättyväinen
			-3	Erittäin mitätön				-3	a) selvästi hyökkäävä
V Hermo-rakenne			3	Erittäin rauhallinen ja varma (ei apaattinen)					b) salakavala
kerroin 35	40	12,2 %	2	Rauhallinen ja varma	Loppu-pisteet	0			keskeyttäneet
	222	67,7 %	1	Suhteellisen rauhallinen		22	6,7 %		<50
	53	16,2 %		h) hermostunein pyrkimyksin		53	16,2 %		51-100
	9	2,7 %	-1	a) vähän hermostunut		111	33,8 %		101-150
	2	0,6 %		b) ampumiselle altis		107	32,6 %		151-200
	2	0,6 %	-2	a) hermostunut		35	10,7 %		200-250
				b) hermostuneesti valittava					>250
			-3	a) erittäin hermostunut					
	0			b) paukkuarka					
0		c) hermostuneesti haukuva							

Hovawarttien luonnetestitulokset osa-alueittain 1996-2006

Testattuja hovawartteja vuosina 1996-2006 oli yhteensä 807 kpl, joista 5 kohdalla testi keskeytettiin eivätkä niiden osa-alueet ole mukana.

Ominaisuus	kpl	%	Arvo	Arvostelu	Ominaisuus	kpl	%	Arvo	Arvostelu
I Toiminta-kyky				3 Erittäin suuri	VI Tempera-mentti				3 Vilkas
kerroin 15	165	20,6 %	2	Suuri	kerroin 15	310	38,7 %	2	Kohtuullisen vilkas
	496	61,8 %	1	Kohtuullinen		127	15,8 %	1	Erittäin vilkas
	131	16,3 %	-1	Pieni		11	1,4 %	-1	Häiritsevän vilkas
	10	1,2 %	-2	Riittämätön		3	0,4 %	-2	Välinpitämätön
				-3	Toimintakyvytön				-3

II Terävyys				Kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua	VII Kovuus					
	kerroin 1	277	34,5 %	3		145	18,1 %	3	Kohtuullisen kova	
		38	4,7 %	2	Suuri ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua	kerroin 8		2	Kova	
		482	60,1 %	1	Pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua		512	63,8 %	1	Hieman pehmeä
				-1	Pieni jäljelle jäävin hyökkäyshaluin				-1	Erittäin kova
		2	0,2 %	-2	Kohtuullinen jäljelle jäävin hyökkäyshaluin		139	17,3 %	-2	Pehmeä
	3	0,4 %	-3	Suuri jäljelle jäävin hyökkäyshaluin		6	0,7 %	-3	Erittäin pehmeä	
III Puolustus-halu					VIII Luokse-päästävyys					
	kerroin 1	361	45,0 %	3	Kohtuullinen hillitty	574	71,6 %	3	Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin	
		98	12,2 %	2	Suuri hillitty	kerroin 15	218	27,2 %	2	Luoksepäästävä, hieman pidättyväinen
		272	33,9 %	1	Pieni		7	0,9 %	1	Mielistelevä
		65	8,1 %	-1	Haluton		3	0,4 %	-1	Selvästi pidättyväinen
		2	0,2 %	-2	Erittäin suuri				-2	Hyökkäävä
	4	0,5 %	-3	Hillitsemätön				-3	Salakavala	
IV Taistelu-halu					Laukaus-pelottomuus					
	kerroin 10	157	19,6 %	3	Suuri	636	79,3 %	+	Laukausvarma	
		403	50,2 %	2	Kohtuullinen		138	17,2 %	++	Laukauskokematon
		4	0,5 %	1	Erittäin suuri		9	1,1 %	+++	Paukkuärtyisiä
		212	26,4 %	-1	Pieni		17	2,1 %	-	Laukausaltis
		24	3,0 %	-2	Riittämätön		2	0,2 %	--	Laukausarka
	2	0,2 %	-3	Haluton	Loppupisteet	5	0,6 %		keskeyttänyt	
V Hermo-rakenne										
	kerroin 35	1	0,1 %	3	Rauhallinen ja varma		28	3,5 %		<50
		95	11,8 %	2	Suhteellisen rauhallinen		103	12,8 %		51-100
		668	83,3 %	1	Hieman rauhaton		288	35,9 %		101-150
		38	4,7 %	-1	Vähän hermostunut		288	35,9 %		151-200
				-2	Hermostunut		94	11,7 %		200-250
			-3	Erittäin hermostunut		1	0,1 %		>250	

Tilastollisessakin mielessä luonnetestattujen hovawarttien suuri määrä (328 kpl vuosina 1985-1995 ja 807 kpl vuosina 1996-2007) tarjoaa hyvän pohja vertailevalle analysoinnille. Muutokset ovat pääosin pienenhöjä, etenkin hermorakenteessa (suurella valtaosalla hermot plussalla molempina tilastointijaksoina), toimintakyvyssä (selvästi rohkeiden arvosanojen osuus ennallaan, noin 20 prosentissa) ja terävyydessä (melkein kaikki koirat plussalla).

Muutoksiakin on havaittavissa. Kun pidättyväisten ja hieman pidättyväisten prosenttiosuus vuosien 1985-95 aineistossa oli noin 43, oli osuus laskenut vuosien 96-2007 aineistossa 27 prosenttiin.

Temperamenttiltaan vilkkaita ja erittäin vilkkaita koiria oli vuosina 85-95 n. 43 % ja vuosina 96-2007 noin 60 %.

Suuren ja erittäin suuren taisteluhaluun osuus oli noussut 13 prosentista vajaaseen 21 prosenttiin.

Kohtuullisen ja suuren puolustushaluun osuus oli laskenut 63 prosentista 57 prosenttiin.

Kovien ja kohtuullisen kovien koirien osuus oli laskenut 24 prosentista 18 prosenttiin, toisaalta pehmeiden osuus oli laskenut myös 19 prosentista 17 prosenttiin, eli hieman pehmeiden keskivertokoirien osuus on kasvanut.

Kaiken kaikkiaan voidaan luonnetestitulaston perusteella todeta, että Suomen hovawartkannassa on yleistymässä luoksepäästävämpi, taistelutahtoisempi ja vilkkaampi luonnekuva. Vastaavasti hitaasti vähentymässä ovat puolustushalu ja selvästi havaittava kovuus. Hermorakenteessa, toimintakyvyssä ja terävyydessä ei ole havaittavissa selviä muutoksia, eli näiltä osin voidaan tulkita koirakannan luonnekuvan pysyneen ennallaan.

Tilasto hovawarteista palveluskoirakokeissa 1999-2007

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Eri koirayksilöt	80	108	110	100	106	102	87	101	98
Koekäynnit	198	229	251	201	193	201	174	176	166
PK-Kokeet (ei veto)	190	162	202	155	139	138	139	119	112
Koulutustunnukset	59	57	64	55	50	52	43	47	42
BH-kokeet	8	66	49	46	54	63	35	54	54
BH hyväksytyt	7	49	42	34	36	49	28	36	42
BH Hylätty	1	17	7	12	18	14	7	18	12
Onnistumisprosentti									
PK	31 %	35 %	32 %	35 %	36 %	38 %	31 %	39 %	38 %
Onnistumisprosentti									
BH	14 %	35 %	17 %	35 %	50 %	29 %	25 %	50 %	29 %

Hovawarttien määrä palveluskoirakokeissa on vuosien ajan pysynyt suurin piirtein ennallaan, kokeisiin osallistuu vuosittain noin sata koira. Koekäyntien määrä sen sijaan on lievässä laskussa. Koulutuksen tuloksellisuudesta kertova

koulutustunnusten määrä on samoin laskussa. Tilasto ei osoita niin suuria muutoksia, että voitaisiin tulkita rodun luonnekuvan palveluskoirakokeissa mitattavilta osin suuresti muuttuneen tarkastelujaksolla. Harrastusaktiivisuus on pysynyt suurin piirtein ennallaan ja tulostason laskuun vaikuttavia syitä on useita, eivätkä ne kaikki suinkaan johdu koirista.

4.4. Terveys

4.4.1. Perinnölliset sairaudet ja viat

Hovawartilla on pitkään ollut maine terveenä ja pitkäikäisenä rotuna. Siltä osin tämä pitää edelleen paikkansa, että monet yksilöt elävät perusterveinä, rotua eivät useinkaan vaivaa pikkuviaat ja –krempat. Rotujärjestön pyytäessä tietoja vanhoiksi eläneistä koirista, omistajat ilmoittivat tietoja kymmenistä yli 13-vuotiaista hovawarteista. Vanhimmat ylsivät 15 vuoden ikään. Rodun yksilöt elävät keskimäärin vanhemmiksi kuin useimmat muut suurikokoiset rodut.

Viime vuosina on muutamien perinnöllisten vikojen ja sairaustapausten määrä kuitenkin kasvanut sekä Suomessa että muissa maissa. Syitä on useita. Tietoa on enemmän ja tiedonkulku on parantunut. Rodun suosio on kasvanut ja koirayksilöiden määrä lisääntynyt. Valitettavasti kuitenkin rodussa ovat myös yleistyneet uudet sairaudet, etenkin koiran hormonitoimintaan ja immuunijärjestelmään liittyvät sairaudet. Hovawart on monen muun rodun tavoin ainakin osittain menettämässä terveen rodun maineen.

Hovawartkasvattajilla on puolellaan se etu, että kansainvälinen yhteistyö rodun sisällä on poikkeuksellisen laajaa ja toimivaa. Kansainvälinen Hovawartliitto IHF kokoontuu joka vuosi pohtimaan terveystarkastuksia ja vaihtamaan tietoja. IHF:n rodun eri yksilöistä keräämät sairaustiedostot ovat poikkeuksellisen laajat, niissä on sairaus- tai vikatieto jo yli 3000 rodun yksilöstä. Nämä tiedot ovat eri maiden jalostusvastaavilla käytettävissä koko ajan ajantasaisina.

Myös Suomen Hovawart ry:n sairaustiedostot ovat mittavat, niissä on sairaus- tai vikatieto yli 600 suomalaisesta hovawartista. Suurin osa kasvattajista toimittaa jalostustoimikunnalle tiedot sairaista kasvateistaan. Paljon tietoja saadaan myös suoraan koiranomistajilta. Kasvattajille suunnatussa jalostusneuvonnassa pystytään usein osoittamaan mahdollinen kohonnut sairausriski suunnitelmassa yhdistelmässä.

Lonkkavikaa hovawarteilla on vastustettu tehokkaasti jo 40 vuoden ajan. Hovawart on mukana Kennelliiton perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamisohjelmassa PEVISA:ssa lonkkien osalta. Jalostukseen käytettävillä hovawarteilla tulee olla

virallinen lonkkakuvauslausunto astutushetkellä. Rekisteröinnin raja-arvona on lonkkavian aste B, eli C-lonkkaisen ja sitä heikomman koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä FIN-rekisteriin.

Lonkkaniveltilasto

Vuosi	Syntyneitä	A	B	C	D	E	Yhteensä
1988	118	59	15	5	2	0	81
1989	105	52	14	5	6	0	77
1990	136	60	17	3	2	0	82
1991	154	70	29	2	5	0	106
1992	224	81	40	12	8	0	141
1993	173	49	31	8	3	0	91
1994	305	72	49	22	13	0	156
1995	282	83	46	15	6	0	150
1996	204	38	31	18	5	0	92
1997	255	61	41	15	4	1	122
1998	280	74	45	12	4	0	135
1999	262	81	40	15	3	0	139
2000	190	59	33	14	3	0	109
2001	263	98	42	12	4	0	156
2002	194	68	33	7	3	0	111
2003	247	78	40	19	10	0	147
2004	229	85	36	17	1	0	139
2005	290	90	45	11	1	0	147
2006	288	30	9	5	3	0	47
2007	262	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	4461	1288	636	217	86	1	2228

Vuosi	Tutkittu	A	B	C	D	E
1988	68,6%	72,8%	18,5%	6,2%	2,5%	0,0%
1989	73,3%	67,5%	18,2%	6,5%	7,8%	0,0%
1990	60,3%	73,2%	20,7%	3,7%	2,4%	0,0%
1991	68,8%	66,0%	27,4%	1,9%	4,7%	0,0%
1992	62,9%	57,4%	28,4%	8,5%	5,7%	0,0%
1993	52,6%	53,8%	34,1%	8,8%	3,3%	0,0%

1994	51,1%	46,2%	31,4%	14,1%	8,3%	0,0%
1995	53,2%	55,3%	30,7%	10,0%	4,0%	0,0%
1996	45,1%	41,3%	33,7%	19,6%	5,4%	0,0%
1997	47,8%	50,0%	33,6%	12,3%	3,3%	0,8%
1998	48,2%	54,8%	33,3%	8,9%	3,0%	0,0%
1999	53,1%	58,3%	28,8%	10,8%	2,2%	0,0%
2000	57,4%	54,1%	30,3%	12,8%	2,8%	0,0%
2001	59,3%	62,8%	26,9%	7,7%	2,6%	0,0%
2002	57,2%	61,3%	29,7%	6,3%	2,7%	0,0%
2003	59,5%	53,1%	27,2%	12,9%	6,8%	0,0%
2004	60,7%	61,2%	25,9%	12,2%	0,7%	0,0%
2005	50,7%	61,2%	30,6%	7,5%	0,7%	0,0%
2006	16,3%	63,8%	19,1%	10,6%	6,4%	0,0%
Yhteensä	49,9%	57,8%	28,5%	9,7%	3,9%	0,0%

Hovawartinomistajat ovat perinteisesti lonkkakuvauttaneet koiriaan varsin kattavasti. 1980-luvun lopulla kuvautettiin jopa 70 prosenttia kaikista rekisteröidyistä koirista. Viime vuosina on päästy keskimäärin lähelle 60 prosentin kuvaustasoa, mitä voidaan pitää riittävänä.

Hovawart on Suomessa ollut aina varsin tervelonkkainen rotu. Jo ensimmäiset Bienehof-koirat 60- ja 70-luvuilla olivat tervelonkkaisia. Kaikki rodut käsittävissä tilastoissa hovawart on koko ajan ollut yksi tervelonkkaisimmista. Tilanne on näyttänyt vielä paremmalta jos vertailua on tehty samankokoisiin, yhtä voimakastyyppeihin rotuihin.

Tervelonkkaisten (A+B) hovawarttien osuus oli pienimmillään 90-luvun puolivälissä, joinakin vuosina jopa alle 80 prosenttia. Tällä vuosikymmenellä on tilanne vakiintunut, tervelonkkaisia on 85-90 prosenttia kuvatuista. Myös Saksassa tervelonkkaisten osuus on ollut jo pitkään hyvin korkea, yli 90 %.

Jalostustoimikunnan tietoon ei ole Suomessa vuosiin tullut tapauksia, joissa lonkkavika olisi haitannut koiran normaalia elämää. Lonkkavika ei näin ollen ole enää tärkein jalostuksen keinoin vastustettava sairaus hovawartkannassa. Jatkossa voidaan tapauskohtaisesti harkita muilta ominaisuuksiltaan hyvien, mutta C-lonkkaisten yksilöiden rajoitettua jalostuskäyttöä Kennelliiton poikkeusluvilla.

Yleisin hovawartin perinnöllisistä sairauksista on **kilpirauhasen vajaatoiminta**. Ensimmäiset tapaukset todettiin eri maissa jo 70-luvulla, 90-luvulle tultaessa

sairaustapausten määrä moninkertaistui. Suomen Hovawart ry:n sairaustiedostossa on 74 ja Kansainvälisen Hovawartliiton IHF:n tiedostossa yhteensä noin 400 kilpirauhasen vajaatoimintatapausta hovawarteilla. Sairaus on hovawartilla mitä suurimmalla todennäköisyydellä polygeenisesti periytyvä. Suomen Kennelliiton nollatoleranssiin perustuva dopingsääntö, joka kieltää kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavilta koirilta koe- ja näyttelykäynnit saattaa jatkossa johtaa vian salaamisen yleistymiseen ja sairaustapausten tilastolliseen vähenemiseen. Enteellisesti kesästä 2007 asti ei uusia sairaustapauksia ole tullut jalostustoimikunnan tietoon, tuolloin julkaistiin tieto, ettei kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastava koira voi enää vuoden 2008 alusta osallistua näyttelyihin.

Kilpirauhanen säätelee koiran aineenvaihduntaa. Jos kilpirauhanen ei toimi kunnolla, tyroksiinihormonin tuottaminen on puutteellista ja aineenvaihdunta hidastuu. Hovawartilla kilpirauhasen vajaatoiminta puhkeaa suhteellisen nuorena, useimmiten 2-4 vuoden iässä. Sairastuneissa on yhtä paljon uroksia ja narttuja.

Sairastuneilla koirilla on yleensä jokin tai useampia seuraavista oireista: yleinen velttous, uneliaisuus ja haluttomuus, kuiva ja eloton turkki, jatkuva karvanlähtö, huono kylmänsietokyky, pigmentoitunut iho, lisääntyneet iho- ja korvatulehdukset, vähentynyt seksuaalinen vietti, hedelmättömyys, epäsäännölliset juoksujen välit, puuttuvat juoksut ja abortoituminen. Sairautta voidaan hoitaa, mutta ei parantaa, eli lääkehoito on koiralla elinikäinen. Lääkkeenä on suun kautta annettava kilpirauhashormoni.

Toinen aivan viime vuosina voimakkaasti yleistynyt autoimmuunisairaus hovawarteilla on **SA-sairaus** (Sebaceous Adenitis). Suomen Hovawart ry:n sairaustiedostossa on 31 tapausta, IHF:n tiedostoissa yhteensä 50 tapausta. Aiemmin eläinlääkäritkään eivät aina osanneet diagnosoida SA-sairautta, joka on varmasti ollut yleisempi jo menneinä vuosikymmeninä, mutta luokiteltu erilaisten allergioiden joukkoon. SA:n diagnosoiminen muissa maissa kuin Suomessa ei selvästi vieläkään ole kovin varmaa pienestä tapausmäärästä päätellen. Sairautta on syytä pitää perinnöllisenä, periytymistavasta ei vielä ole varmuutta. Useimmiten sairaus ilmenee suhteellisen nuorella iällä, 2-4-vuotiailla koirilla.

SA-sairaana koiran ihon talirauhaset ensin tulehtuvat ja sitten tuhoutuvat. Diagnosointia vaikeuttaa se, että lievimmässä muodossa koiralla ei ole oireita juuri lainkaan. Sairaana koiran näkyvät oireet voivat joskus kadota. Vaikeimmissa tapauksissa iho voi olla täysin tai lähes täysin karvaton ja hilseilevä. Tällöin pahojen sekundääristen ihotulehdusten mahdollisuus on suuri, niiden hoito on erittäin hankalaa. SA-sairauden vaikeimmin vaivaamia hovawartteja on jouduttu Suomessakin lopettamaan.

SA-sairauden tavoin viimeisten kymmenen vuoden ajan on hovawarteilla esiintynyt yhä yleisempänä vakavana sairautena portokavaalinen shuntti eli **maksan verenkierron ohitus**. Suomen Hovawart ry:n sairaustiedostossa shunttitapauksia on 7 kpl, IHF:n tiedostossa 70-80, useimmat länsisaksalaisissa linjoissa. Lisäksi Suomesta tiedetään

takavuosilta muutamia nuorehkojen koirien vakavia maksavikoja, jotka mahdollisesti ovat olleet shuntteja. Myös suomalaisissa shunttitapauksissa on useimmiten lähisuvussa ollut länsisaksalaisia koiria.

Vakavissa maksashunttitapauksissa verenkierto ohittaa maksan kokonaan, lievemmissä osittain, eikä veri näin ollen puhdistu kuona-aineista ja myrkyistä. Sairaus aiheuttaa koiralle hitaasti etenevän myrkytystilan. Oireista lievimpiä ovat väsymys ja ruokahaluttomuus. Selvimät oireet ovat pakkoliikkeet kuten kehän kiertäminen, päämäärätön vaeltaminen, pään painaminen sekä tasapainohäiriöt, tuijottaminen ja uneliaisuus. Muina oireina voi esiintyä runsasta juomista, oksentelua ja ripulia. Vakavimmissa tapauksissa oireet näkyvät jo ennen luovutusikää. Pentu ei kehity muiden tahdissa ja turkki on selvästi huonompi kuin muilla pennuilla. Lievimmätkin tapaukset havaitaan yleensä 1,5 vuoden ikään mennessä. Shuntteja on eriasteisia ja korjausleikkaukset ovat joskus mahdollisia. Vakavimmat asteet johtavat yleensä kuolemaan. Sairaus voidaan todeta jo pikkupennulta sappihappotestillä.

Kansainvälinen Hovawartliitto IHF on panostanut viime vuosina voimakkaasti maksashuntin tutkimuksiin ja jopa geenitestin kehittämiseen yhteistyössä Bernin yliopiston kanssa. Periytymistavaksi on oletettu monogeeninen, mutta polygeenistä periytymistä ei voida sulkea pois. Saksassa sairautta koirat sekä niiden vanhemmat ja sisarusket on asetettu monogeeniseen periytymisolettamaan luottaen jalostuskieltoon. Sairaus on ollut selvästi yleisin länsisaksalaisissa suvuissa.

Degeneratiivinen myelopatia eli **etenevä selkäydinrappo** (DM) on hermostoperäinen autoimmuuni sairaus. Suomessa ensimmäinen hovawart diagnosoitiin 2000-luvun alussa. Suomen Hovawart ry:n sairaustiedoissa on 28 DM-tapausta, joista varmuudella diagnosoituja alle puolet, ja IHF:n sairaustiedoissa yhteensä 53 tapausta. Kuten SA-sairaudessa, DM:ssäkin eläinlääkärit eivät aina osaa epäillä oikeaa taudinaiheuttajaa, diagnosointi on horjuvaa. IHF:n tiedoissa on kymmenittäin koiria, joiden kuolinsyyksi on merkitty takaosan heikkous (hinterhandsschwäche). Silloin kun tämä merkintä on 7-10-vuotiaalla koiralla, kyseessä on mitä suurimmalla todennäköisyydellä ollut DM. Kun kyseessä usein on ikääntyvä/vanha koira, omistajat eivät ole halukkaita teettämään koirilleen hankalia ja kalliita tutkimuksia.

DM ilmenee vanhenevilla koirilla. Yleensä sairaus alkaa oireilla seitsemännestä ikävuodesta eteenpäin. Selkäytimen hermokudoksen toiminta alkaa heiketä ja lakkaa lopulta kokonaan. Ensimmäisenä oireena on takajalkojen koordinaation ja asentotunnon heikkeneminen. Koira alkaa laahata toista takajalkaansa kevyesti ja horjahdella äkkinaisissa liikkeissä. Laahauksesta johtuen kynnet alkavat kulua. Jatkossa koordinaatio heikkenee entisestään ja koira alkaa sotkeutua omiin jalkoihinsa. Sen liikkuminen vaikeutuu. Myös ylösnouseminen ja makuulle asettuminen tuottavat vaikeuksia. Koiralla saattaa olla myös vaikeuksia ulostaessa. Urokset lakkaavat sairauden edetessä myös virtsatessaan nostamasta jalkaansa.

Diagnosointi jää pitkälti sen varaan, että suljetaan pois muiden sairauksien mahdollisuudet. Koiran selkärangasta otetuissa röntgenkuvissa tai varjoainekuvissa ei voida havaita mitään näkyvää vikaa, jolloin diagnosointi tapahtuu oirekuvauksen perusteella. Diagnoosille voidaan saada lisää varmuutta ottamalla selkäytimestä näyte. DM on etenevä sairaus, johon ei ole parantavaa hoitoa. Sairaus etenee vaihtelevasti ja johtaa koiran takapäin halvaantumiseen. Varmaa tietoa periytyvyydestä tai periytymismekanismeista ei ole olemassa. Sairaustapaukset ovat Suomessa keskittyneet osin selvästikin yhteen koirasukuun, joka saattaa viitata monogeeniseen periytymistapaan.

Erilaiset **syöväät** ovat viime vuosina jonkin verran yleistyneet hovawarteilla. Suomen Hovawart ry:n sairaustiedostossa on yhteensä 57 syöpätapausta, joista noin puolet nuorehkoilla, alle 8-vuotiailla koirilla. Voidaan arvioida koiranomistajien jättävän vanhojen koirien syöpätapauksia ilmoittamatta jalostustoimikunnalle. Hovawarteilla yleisin syöpätyyppi on luusyöpä, joita on kaikista tiedossa olevista tapauksista noin kolmasosa. Seuraaviksi yleisimpiä ovat eri sisäelinten syöväät, leukemia ja imusolmukeisyöpä. Kun syöpä useimmiten johtaa koiran kuolemaan tai lopettamiseen melko nopeasti, varmaa diagnoosia ei läheskään aina saada siitä, mikä syöpä lopultakin oli kyseessä. IHF:n sairaustiedoissa erilaiset syöväät ovat yleisin hovawarttien kuolinsyy, tapauksia on yli 500.

Erityisesti IHF:n piirissä on viime vuosina raportoitu sydänsairauksien yleistymisestä hovawartkannassa maailmanlaajuisesti. Suomessa sydänvikojen määrässä ei ole ollut havaittavissa runsastumista viimeisten 10-15 vuoden aikana. Suomen Hovawart ry:n sairaustiedostossa on sydänsairauksia 31 kpl, joista noin puolet **aortan ahtautumia**, seuraavaksi eniten **kardiomyopatiaa** (sydänlihaksen rappeutumaa) ja **sydämen vajaatoimintaa**, joka saattaa olla esim. kardiomyopatian seuraus. IHF:n sairaustiedostossa on yhteensä noin 200 sydänvikatapausta. Aortan ahtauma on ollut viime vuosina varsin yleinen vika saksalaisessa kannassa, ja Saksan suurin rotujärjestö RZV pyrkii jalostusstrategiallaan erityisesti rajoittamaan vian yleistymistä.

Mahalaukun ja/tai pernan kiertymätapauksia on Suomen Hovawart ry:n sairaustiedostossa 31 kappaletta. Taipumusta kiertymiin pidetään perinnöllisenä. Kiertymiä esiintyy useimmiten suurikokoisilla ja syvärintakehäisillä roduilla. Suomalaisessa hovawartkannassa mahalaukun kiertymä vaikuttaisi olevan vähenemään päin, sillä suurin osa tiedossa olevista tapauksista on 80- ja 90-luvuilta. IHF:n sairaustiedostossa kiertymätapauksia on yhteensä 250 kpl.

Kookkaana, nopeasti kasvavana koirana hovawart on altis **nivelten ja luuston kasvuhäiriöille**. Tyypillistä on, että kasvuiän ravintoepätasapaino yhdistyneenä perimään altistaa koiran nivelrikolle, esim. lonkkanivelen, olkanivelen, kyynärnivelen ja polven kehityshäiriölle eli dysplasialle. Nivelten kehityshäiriöt havaitaan lähes poikkeuksetta kasvuiässä ja yhteys kasvua kiihdyttävään voimakkaaseen ylikuormintaan

on selvä. Hyvän perimän omaava koira ei sairastu, vaikka ruokinta ei olisikaan aivan kohdallaan.

Suomen Hovawart ry:n sairaustiedostossa on 56 olka-, polvi- tai kyynärnivelen dysplasiatapausta, IHF:n tiedostossa tapauksia on 270 kpl. Hovawartilla yleisin dysplasia näistä kolmesta on olkanivelen kasvuhäiriö, joita on tapauksista yli puolet. Päinvastoin kuin monilla muilla kookkailla roduilla, hovawartilla kyynärnivelen kasvuhäiriö on varsin harvinainen.

Suomen Hovawart ry:n tietokannassa on muutama kymmenen kappaletta erilaisia ja eriaisteisia **allergioita**. Tyypillisimmin kyse on ruoka-aineallergioista ja atopiasta. Atopia ei aina merkitse allergiaa, vaan oireista huolimatta allergeetit voivat näyttää miinusta. Atopia on taipumus reagoida poikkeavan herkästi monenlaisiin ärsykkeisiin. Atopiataipumus ilmenee useimmiten suolisto- ja iho-oireina. Oireet voivat olla kroonisia tai kausiluonteisia. Allergioiden tutkiminen on vaikeaa ja kallista. Jos aiheuttaja löytyy, voi oikeasta ruokavaliosta ja lääkityksestä olla apua. Vaikeimmat tapaukset alentavat vakavasti koiran elämänlaatua.

Purentavioista **paha yläpurenta** oli erittäin yleinen länsisaksalaisessa hovawartkannassa erityisesti 70- ja 80-luvuilla. Suomessa taas takavuosina esiintyi **pahaa alapurentaa** huomattavasti enemmän kuin yläpurentaa. Kaikkiaan Suomen Hovawart ry:n sairaus- ja vikatilastossa on pahoja yläpurentoja 14 kpl ja pahoja alapurentoja 15 kpl. Kokonaisuutena purentaviat ovat viime vuosina sekä Suomessa että muualla olleet harvinaistumassa.

Hammaspuutoksia esiintyy hovawarteilla jonkin verran. Mikään suuri ongelma puutokset eivät ole Suomessa, eivätkä muuallakaan. Suomen Hovawart ry:n sairaus- ja vikatiedostossa on merkintä hammaspuutoksesta 33 koiralla. Useimmiten puuttuu joko P1-hammas/-hampaista tai M3-hammas/-hampaista. Useamman kuin kahden hampaan puuttuminen on kuitenkin melko harvinaista.

Kivespuutoksia on kirjattu Suomen Hovawart ry:n sairaus- ja vikatiedostoon 26 kpl. Puutokset ovat olleet harvinaistumaan päin viime vuosina.

Vaikeita **häntämutkia** keskellä häntää on Suomen Hovawart ry:n sairaus- ja vikatiedostossa 12 kpl. Pahat häntämutkat eivät ole ainakaan yleistyneet viime vuosina. Sen sijaan pieniä koukkuja ja vähäisiä nikamamuutoksia esiintyy usein aivan hännän kärjessä, viimeisissä 2-3 nikamassa. Näitä on esiintynyt rodulla aina, vika ei ole yleistynyt, eikä ole jalostuksellisesti ongelma.

Samoin lievää **napatyrää** esiintyy jonkin verran, mutta leikkaushoitoon ei juurikaan ole tarvinnut turvautua.

Kaularangan yliliikkuvuudesta on Suomen Hovawart ry:n sairaus- ja vikatiedostossa tieto kymmenen koiran osalta ja IHF:n tiedostoissa 50 koiralta. Vika on hankalasti diagnosoitavissa ja varmasti yleisempi kuin tilasto kertoo, sillä taudinkuvaan sopivista, usein epämääräisistä oireista kerrotaan usein.

Vakavat **silmäsairaudet** ovat hovawarteilla ainakin toistaiseksi olleet melko harvinaisia.

Silmätutkimustulokset

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittu	Tutkittu %	OK	OK %	H C	PR A	MR D	GR D	TR D	PHTVL/PH PV	Muut
88	118	5	4%	05	100%							
89	105	2	2%	02	100%							
90	136	3	2%	03	100%							
91	154	4	3%	04	100%							
92	224	8	4%	08	100%							
93	173	5	3%	05	100%							
94	305	7	2%	07	100%							1
95	282	14	5%	14	100%							
96	204	6	3%	06	100%							
97	255	25	10%	25	100%							1
98	280	19	7%	19	100%							
99	262	23	9%	22	96%	1						
00	190	29	15%	28	97%						1	
01	263	31	12%	30	97%						1	
02	194	31	16%	30	97%			1				
03	247	49	20%	49	100%							1
04	229	42	18%	40	95%	2						
05	290	54	19%	52	96%	1					1	2

06	288	15	5%	15	100%
----	-----	----	----	----	------

Kuten Kennelliiton silmätutkimustilasto yllä osoittaa, Suomessa hovawarttien silmäsairauksia on tullut ilmi vain hajatapauksina. Merkittävää runsastumista ei ole tapahtunut, vaikka silmien tutkituttaminen on viime vuosina yleistynyt.

Mykiön samentuma, **harmaakaihi** eli katarakta on hovawartin silmäsairauksista yleisin. Saksassa tiedetään joitakin kymmeniä tapauksia, Suomessa yhteensä alle kymmenen. HC ilmenee usein nuorilla tai keski-ikäisillä koirilla.

Retinan dysplasia eli verkkokalvon dysplasia on verkkokalvon poikkeava erilaistuminen ja sen yhden tai useamman osan uudiskasvu. Syitä voivat olla virusinfektiot, A-vitamiinin puute, kohdunsisäinen trauma tai perinnöllinen dysplasia. Perinnöllinen retinan dysplasia on synnynnäinen sairaus. Hovawarteilla esiintyy silloin tällöin lieviä RD-tapauksia.

PPM on lyhenne sanoista persistent pupillary membranes, ja tarkoittaa **sikiöaikaisten verisuonten jäänteitä**. Lievimmissä muodossa todetaan pigmenttipisteitä linssin etukapselilla tai juosteita iiriksen pinnalla. Vakavammaksi katsotuissa muodoissa juosteet kiinnittyvät iiriksestä linssin etukapseliin ja/tai sarveiskalvon sisäpintaan. Vakavampia nämä ovat siksi, että niihin useasti liittyy näkökykyä haittaavia muutoksia kuten samentumia sarveiskalvolla/linssissä (jossa voivat myös edetä). PPM kuuluu perinnöllisiksi epäiltyihin muutoksiin. Tarkkaa periytymismekanismia ei useimmilla roduilla tunneta, mutta esiintyvät usein suvuittain. Lievemmat muodot eivät estä jalostuskäyttöä, mutta vakavampia muotoja sairastavat kannattaa jättää jalostuksesta pois. Hovawarteilla tavatut PPM-tapaukset ovat lähes poikkeuksetta olleet lieviä.

PHTVL/PHPV-silmäsairauden lievimmissä muodossa mykiökotelon takaosassa on pieniä ruskeita laikkuja. Vakavammassa tapauksissa näkyy täysin kehittyneitä verisuonia mykiön takapinnalla ja mykiömuutoksia. Kun epämuodostuma koskee lähemmin mykiötä, on kataraktan ja jopa sokeutumisen kehittymisen riski. Sairauden asteet ovat hovawarteilla olleet lähes poikkeuksetta lieviä, eikä sairaustapauksia rodulla kaiken kaikkiaan tiedetä kuin kourallinen.

Suomen Hovawart ry:n sairaus- ja vikatiedostossa on 16 **distichiasista** tapausta. IHF:n tilastosta näitä löytyy yhteensä n. 50 kpl. Normaalisti silmäripset kasvavat silmäluomesta ulospäin. Distichiasiksi kutsutaan ylimääräisiä tai epänormaalisti kasvavia ripsiä, jotka ärsyttävät silmää. Nämä voivat pidemmän päälle aiheuttaa sarveiskalvon tulehduksen (keratititis), lisääntyntä silmävuotoa tai sarveiskalvon

haavaumia. Ylimääräisiä ripsiä voi kasvaa jopa silmämunan läpi. Distichiasis hoidetaan kirurgisesti poistamalla ylimääräiset ripset.

Suomalaisilla hovawarteilla esiintyy yksittäistapauksina mm. **AIHAa** (koiran elimistön omat vasta-aineet tuhoavat punasoluja), **kroonista virtsatulehdusta, cushingin sairautta, spondyloosia, välilevytyrää, furunkuloosia, vesipäätä, epileptisiä kohtauksia/epilepsiaa, addisonin sairautta, munuaisen vajaatoimintaa, entropiumia ja perianaali fisteliaa.**

Värivirheitä on Suomen Hovawart ry:n vikatiedostossa seuraavasti: harmaita 29 kpl, mustavalkoisia tai kolmivärisiä (mustavalkoinen ruskein merkein) 6 kpl, musta pilkku vaalealla koiralla 4 kpl. Värivirheillä ei ole todettu yhteyttä hovawarttien terveyteen/sairastavuuteen.

4.5. Ulkomuoto

Rotumääritelmän selvennykseksi

Yleisvaikutelma

Vaikka rotumääritelmä puhuu keskikokoisesta, voimakkaasta koirasta, hovawart on aika suurikokoinen (urokset 63-70 cm, nartut 58-65 cm). Voimakkuus pitää ymmärtää oikein; hovawart ei ole molossi, vaan vahti- ja palveluskoira. Sopusuhtaisuus ja liikkuvuus ovat tällaista toiminnallista tyyppiä edustavalle koiralle elintärkeitä. Kömpelö ja raskas koira voi olla komea, mutta rotutyyppi on silloin virheellinen. Yhtä lailla virheellistä rotutyyppiä edustaa kevyt, ilmava koira. Sukupuolileiman tulee näkyä päässä ja rakenteessa.

Pää

Hovawarttia ei ole pidetty ns. päärotuna. Tästä seurauksena on ollut, että pää saa olla melkein millainen tahansa, ja koira voi näyttelyissä pärjätä. Rottweilermaisella päällä kerätään serttejä, samoin collievivahteisella.

Rotumääritelmä edellyttää kuonon ja kallon linjojen yhdensuuntaisuutta. Pää ei kuitenkaan koostu kahdesta ”laatikosta”, joiden välillä on kynnyksenä otsapenger. Kallo kaartuu loivasti sekä edestä että sivulta katsottuna, päälaki ei missään nimessä ole aivan litteä. Hyvä hovawartin pää ei ole teräväkulmainen ja kirveellä veistetty, vaan mieluummin pehmeälinjainen ja sopivasti täyteläinen. Hyvin lievästi kyömyyn vaikutelman tekevä kuono ja lievästi takaluisulta vaikuttava kallo ovat ok hyvässä päässä. Kuono ja kallo ovat suunnilleen yhtä pitkät tai kuono hieman kalloa lyhyempi. Pää ei kuitenkaan kokonaisuutena saa tehdä yltiöpitkää vaikutelmaa. Etenkin uroksilla kallon leveys on suunnilleen sama kuin kallon pituus. Otsapenger ei saa muodostua pelkistä kulmakaarista. Tänä päivänä yleisimmät pään virheet:

- kallo liian kapea ja pää kokonaisuutena liian pitkä
- kallo liian matala/litteä, kalloa silmälinjan yläpuolella liian vähän
- olematon otsapenger
- kuonon tyvi silmien alla ei meislaudu täyteläisesti, ts. tyhjä silmien alta
- kevyt alaleuka

Silmät, korvat, pigmentti

Rotumääritelmä määrittelee silmät muodoltaan soikeiksi, väriltään tummanruskeiksi tai ns. keskiruskeiksi. Suuret, pyöristyvät silmät pilaavat ilmeen etenkin silloin kun ne ovat vaaleat – ja usein ovat. Korvat ovat päänmyötäisesti riippuvat, mutta koiran ollessa tarkkaavainen ne voivat suuntautua hieman eteenpäin. Korvien asentovirheet ovat yleisiä. Kevytasentoiset korvat eivät ole päänmyötäiset, vaan kohoavat tyvestään ja sojottavat enemmän tai vähemmän sivulle, ts. posken ja korvalehden väliin jää ilmaa. Korvat ovat usein myös liian pienet. Korvan kärjen pitää ulottua suupieleen. Korvan koko arvioidaan siten, että korvan yläosa vedetään oikeaan kohtaan ja sitten katsotaan mihin kärki ulottuu.

Mustilla ja merkkivärisillä koirilla on lähes poikkeuksetta hyvä pigmentti.

Vaaleillakin musta olisi paras kirsun väri, tumman ruskea kelpaa myös hyvin.

Tänä päivänä yleisimmät silmien, korvien ja pigmentin virheet:

- liian vaaleat silmät
- pyöreät, suuret silmät
- pienet ja/tai kevytasentoiset korvat
- puutteellisesti pigmentoituneet huulet

Mittasuhteet, rakenne ja liikunta

Rotumääritelmä määrittelee rungon pituudeksi suunnilleen 110-115 prosenttia säkäkorkeudesta. Viimeisessä rotumääritelmätarkistuksessa mittasuhteita ”lyhennettiin”. Hyvän uroksen ideaalit mittasuhteet ovat vähän yli 110 % ja hyvän nartun noin 115 %. Hovawart ei ole niin pitkä koira kuin usein ymmärretään. Liian pitkiä uroksia palkitaan näyttelyissä usein korkeasti; etenkin kun ne ovat usein voimakkaasti kulmautuneita ja liikkuvat pitkän askelin.

Oikeiden mittasuhteiden ymmärtämistä saattaa häiritä rotumääritelmään jäänyt selvä lapsus: lanne määritellään keskipitkää lantiota hieman pidemmäksi. Tämähän ei ole rotumääritelmän mukaisilla mittasuhteilla edes mahdollista. Lanteen tulee olla lyhyehkö ja lantion selvästi lannetta pitempi.

Kaula on keskipitkä, rintakehä leveä ja syvä, syvyydeltään lähes puolet säkäkorkeudesta. Osa koirista antaa viiden vuoden ikään tullessaan jo selvästi matalaraajaisen vaikutelman, minkä tendenssin voi huomata jo parivuotiaasta.

Rintakehän pitää ensisijaisesti olla sopusuhtainen liikkuvalla, toimivalla koiralle. Ei liian leveä, syvä ja/tai liioitellusti kaareva.

Kulmaukset sekä lantion pituus ja asento ovat hovawartin hyvien liikkeiden edellytys.

Todella monet liikkuvat huonosti. Edestä niukasti kulmautuneen koiran etuliikkeet ovat epävakaat ja kierteiset sekä etuaskleet lyhyet, töksähtävät. Lyhyt- ja

pystylantioisen takaliikkeet ovat voimattomat ja taka-askeleet lyhyet. Moni koira liikkuu jäykästi takaa.

Huono takaosa on yleinen erityisesti länsisaksalaisessa kannassa. Näillä koirilla on lyhyt ja asennoltaan selvästi putoava, pysty lantio, kapea reisi, huonot polvikulmaukset ja korkea kinner.

Hovawartin tulee liikkua pitkin askelin ja suoraan, voimakkaalla takatyönnöllä. Lievä löysyys etuliikkeissä ja lievä ahtaus takaliikkeissä eivät ole suuria virheitä, mutta edellä kuvatut rakenneviat ja vikojen mukaiset liikkeet ovat.

Itäsaksalaisissa suvuissa esiintyy pitempiä, hyväasentoisia lantioita ja parempia takaosia. DDR-taustaiset koirat liikkuvat usein erityisen pitkin askelin ja liikunta on todella kevyttä ja sulavaa. Kun eritaustaisia koiria on viime vuosina yhdistelty, esiintyy kehissä koiria, jotka ovat perineet pitkän, mutta asennoltaan pystykhön lantion. Sarvennaiset kohoavat tällöin selvästi esiin. Mieluummin kuitenkin pitkä ja pysty kuin lyhyt ja pysty lantio.

Rakenteeltaan parhailta koirilla säkä erottuu selvästi ja niillä on kiinteä selkä.

Raajaluuston tulee olla vahva, mutta ei raskas. Hyvä tai huono karvapeite vaikuttaa hämmästyttävän paljon mielikuvaan raajaluuston vahvuudesta.

Tänä päivänä yleisimmät rakenteen ja liikunnan virheet:

- lyhyet mittasuhteet ja heikot ulottuvuudet
- pysty, lyhyt lantio
- kapea reisi, korkea kinner
- lyhytaskeliset, voimattomat liikkeet
- periksi antavat välikämmenet, matalat käpälät
- pitkä lanne
- niukat etukulmaukset ja huonot etuliikkeet
- löysä, liikkeessä periksi antava tai heiluva selkä

Koko

Urokset 63-70 cm, nartut 58-65 cm. Nykyään on paljon suuria, ylärajan koiria ja vähän pieniä, alarajan koiria. Hylkäävä virhe on kun koko ylittyy yli 3 sentillä, kun taas yhdenkin sentin alamittaisuus on hylkäävä virhe. Käytännössä kokovaihtelu on siis varsin suuri: 58-senttinen narttu ja 73-senttinen uros voivat tulla palkituiksi näyttelyssä, mutta eivät näytä samantyyppisiltä.

Saksassa suositaan suuria koiria, eikä mitään tulkintaohjetta ole annettu 71-73-senttisten urosten ja 66-68-senttisten narttujen arvosteluun.

Ihanneros on 67-69-senttinen, ihannenarttu 62-64-senttinen.

Rotumääritelmä ei puhu mitään koirien painosta. Todettakoon kuitenkin, että hyvä hovawarturos painaa mieluummin 40 kuin 50 kiloa ja hyvä narttu mieluummin 30 kuin 40 kiloa. 45-kiloinen uros on jo tosi roteva, samoin 35-kiloinen narttu.

Tänä päivänä liian suuria ja/tai liian raskaita koiria tavataan huomattavasti useammin kuin liian pieniä ja/tai liian kevyitä.

Häntä

Rotumääritelmän mukainen häntä on tuuheakarvainen ja pitkä, kintereiden alapuolelle ulottuva. Liikkeessä häntä voi kohota korkealle selän ylle. Etenkin uros nostaa hännän herkästi korkealle toisten urosten tullessa kehään. Hännänsennon ja koiran yleisen habituksen; itsevarmuuden suhdetta voi pohtia. Liikkeessä häntä saattaa kiertyä voimakkaastikin. Usein lyhyt- ja pystylantioisilla on voimakkaimmin kiertyvät hännät. Vakava virhe on jos hännänkärki selvästi koskettaa selkää tai kiertyy lanteelle. Joskus koira kantaa häntänsä sivulle kääntyneenä, mikä on virhe myös. Jännittyneitä hännänkärkiä esiintyy, samoin pieniä koukkuja viimeisissä nikamissa ja lyhyitä häntiä, jollainen ei ulotu kintereeseen. Selvä mutka jossakin hännän keskivaiheilla on hylkäävä virhe.

Tänä päivänä yleisimmät hännän virheet:

- liian voimakkaasti, jopa selkään kiinni kiertyvä häntä
- lyhyt häntä
- pieni koukku hännänpäässä
- matalalle kiinnittynyt häntä

Karvapeite

Hovawart on turkkirotu, esim. rintakehän ja raajaluuston vahvuutta on vaikea pelkästään silmin arvioida. Hyvänlaatuinen turkki pysyy kunnossa kerran viikossa kampaamalla.

Hovawartin turkki on pitkä, mutta ei liioiteltu. Se ei ole etenkään uroksilla aivan pehmeää, vaan riittävän kovaa ja kiiltävää ollakseen säänkestävää. Pohjavillaton turkki on virheellinen. Parhaimmillaan turkki ei ole aivan tiukasti rungonmyötäistä ja piikkisuoraa, vaan aavistuksen laajakaarisesti pyörteilevää etenkin lavoissa ja lantiolla. Selvästi avoin karvapeite on myös virheellinen. Pitkät hapsut eturaajoissa ja housuissa ovat tärkeitä. Lyhyet ja harvat hapsut ovat yleistyneet. Hapsut ovat täysmittaiset yleensä vasta parivuotiaalla koiralla. Pitkät korvan yli kasvavat karvat eivät ole virhe.

Nuoren pentu- ja juniori-ikäisen turkki voi olla vielä hyvinkin kiharaista ja avoimen oloista. Tällaisesta turkista tulee yleensä pitkä, komea aikuisen turkki.

Hovawarttia ei trimmata. On siis väärin esim. trimmata pitkät korvakarvat pois.

Viime aikoina on myös esiintynyt hapsujen ja mahanaluskarvojen saksimista näyttelyitä varten. Tassukarvat voi käytännöllisistä syistä pitää lyhyinä, mutta pitkätkään tassukarvat eivät ole virhe.

Tänä päivänä yleisimmät karvapeitteen virheet:

- hapsujen puuttuminen/harvuus/lyhyys
- lyhyt, suora runkoturkki
- trimmaaminen
- pohjavillan puute

Väri

Hovawartin värijakauma on suurin piirtein: 60 % merkkivärisiä, 30 % vaaleita, 10 % mustia. Pohjoismaissa suositaan jonkin verran merkkiväristä etenkin vaalean värin kustannuksella.

Merkkivärisellä eli mustalla ruskein merkein pitäisi olla selvät merkit silmien yläpuolella, kuonon sivuilla, kaulassa, rinnassa, raajoissa ja hännän alla. Selväräjaiset merkit ovat ideaalit. Merkkien värisävyn ihanne on hieman vaikeasti määriteltävä keskivaalea, mutta toleranssi on aika laaja. Merkit voivat olla hyvinkin vaaleat ja toisaalta myös hyvin tummat, punertavat.

Sekä liian niukat merkit että liian laajat merkit ovat verraten yleisiä. Liian laajat merkit ovat silloin kun esimerkiksi eturaajat ovat ylös asti merkkiväriset, lähes koko rinta on merkkivärinen ja/tai päässä on liikaa merkkejä, esim. ns. silmälasit.

Rintamerkit saavat olla yhdessä. Ruskeaa pohjavillaa esiintyy.

Joskus musta väri ei ole piki- tai kulomustaa, vaan häivähtää ruskeaan.

Vaalea hovawart on keskivaalea, mutta jälleen vaihtelua esiintyy punertavasta hailakkaan vaaleaan. Välttämättömät ovat vaalennukset raajoissa ja vatsassa.

Tummallakin vaalealla koiralla on vaalennukset oltava näkyvissä. Vaalea väri voi vaihdella koiran iän mukaan, usein juniorit ovat vielä kovin vaaleita, mutta tuleva turkin väri näkyy jo korvissa.

Yksivärinen musta on musta, ja sillä siisti. Muistettakoon, ettei kaksi merkkiväristä vanhempaa voi saada kokomustaa jälkeläistä. Kaksi vaaleaa saa vain vaaleita jälkeläisiä.

Kaikissa väreissä on sallittu pieni valkoinen rintamerkki, halkaisijaltaan noin viisi senttiä, sekä yksittäisiä valkoisia karvoja kypälissä ja hännänkärjessä. Rintamerkki voi joskus olla pitkä, hyvin kapea juova.

5. YHTEENVETO AIEMMAN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Suomen Hovawart ry on ollut suomalaisten rotujärjestöjen joukossa edelläkävijöitä jalostuksen strategisessa suunnittelussa. Suomen Hovawart ry oli esimerkiksi ensimmäinen rotujärjestö, joka esitti PEVISAn mukaiseksi rekisteröintiehdoksi yksittäisen jalostusuroksen jälkeläismäärän rajoittamista.

Ensimmäinen Jalostuksen Tavoiteohjelma hovawarteille hyväksyttiin jo vuonna 1992.

Jo ensimmäisessä jalostuksen Tavoiteohjelmassa asetettiin selviä jalostustavoitteita, jotka päivitettiin ja joita tarkennettiin kun JTO uusittiin vuonna 1999. Tässä arvioidaan viimeisen Jalostuksen Tavoiteohjelman tavoitteiden toteutumista lyhyesti. Edellisen Tavoiteohjelman teksti on kursivoitu ja toteutuman arviointi lihavoitu.

Jalostuspohja. *Suomalaisen hovawartkannan jalostuspohja on merkittävästi laajentunut 1990-luvulla. Jalostuspohjaa laajennetaan edelleen, mutta ulkomaisen materiaalin edut ja haitat erityisen huolellisesti arvioiden. Jo nyt on ollut nähtävissä, että määrättyt viat runsastuvat kun ulkomaalaisen jalostusmateriaalin osuus kasvaa. Suomalaisen hovawartkannan vahvuuksien kustannuksella ei jalostuspohjaa pidä laajentaa. Keski-Euroopassa aiemmin erilliset Länsi- ja Itä-Saksan kannat ovat sekoittumassa. Suomalaisella kannalla on mahdollisuus tulevaisuudessa tarjota omaleimainen vaihtoehtonsa keskieuropalaiselle kannalle.*

Jalostuspohja on edelleen laajentunut, sukusiitosprosentti laskenut ja pentuekoko kasvanut.

Populaatio. *Hovawartpopulaatio on kasvanut viimeisen kymmenen vuoden aikana tasaisesti 200-300 pentuun vuodessa. Monipuolisen jalostustyön kannalta sopiva vuotuinen pentuemäärä on noin 35-50. Jalostukseen tarvitaan viiden vuoden aikana vähintään 100 eri urosta ja 100 eri narttua.*

Rekisteröinnit ovat pysyneet tavoitellussa 200-300 pentua/vuosi. Pentuemääräkin on pääosin yltänyt tavoiteltuun 35-50 pentuetta/vuosi. Käytettyjä jalostusuroksia ja jalostusnarttuja on ollut suurin piirtein yhtä paljon, ja määrällisesti riittävästi.

Luonne. *Tavoitteena on jalostusvalinnoilla edelleen vahvistaa rotumääritelmän mukaisia hovawartille ominaisia ja tärkeitä luonteenpiirteitä. Tavoitteena on jalostaa rauhallisia/terveesti vilkkaita, perusluonteeltaan hyvántahtoisia, hyvähermoisia koiria, joilla on suojelu- ja taistelutahtoa. Suomalaisten hovawarttien tulisi olla mahdollisimman soveltuvia vahti-, palvelus- ja kotikoiriksi. Jalostusvalinnoissa kiinnitetään luonnetestituloksiin suurta huomiota.*

Tavoite on pääosin toteutunut, vaikka palveluskoirakoe- ja luonnetestituloksista voidaan päätellä, ettei merkittävää edistymistä ole liioin tapahtunut. Jalostustoimikunnalle raportoitujen, koiran luonteesta johtuvien käytöshäiriöiden/pitovaikeuksien määrä on laskenut.

Tyyppi ja rakenne. *Tavoitteena on säilyttää suomalaisen hovawartkannan tyyppilliset vahvuudet, erityisesti voimakas, pitkänomainen, sopusuhtainen tyyppi. Pyritään rotumääritelmän mukaiseen ulkomuotoon. Jalostusvalinnoilla pyritään estämään erityisesti korkean, kapean ja neliömäisen tyyppin runsastuminen suomalaisessa kannassa. Anatomisiin virheisiin kiinnitetään erityistä huomiota. Rakennevirheet näkyvät liikunnassa, joten tavoitteena on sujuvasti ja terveesti liikkuva monipuolisiin käyttötehtäviin soveltuva keskikokoinen koira. Jalostusvalinnoissa kiinnitetään jalostustarkastuslausuntoihin suurta huomiota.*

Suomalainen hovawartkanta on säilyttänyt melko hyvin tyyppinsä ja ulkomuotonsa vahvuudet. Tuontikoiria on käytetty kasvatustyössä aiempaa runsaammin, jonka seurauksena tietyt saksalaisessa kannassa yleiset anatomiset virheet ovat yleistyneet.

Käyttöominaisuudet. *Tavoitteena on jalostusvalinnoilla parantaa käyttöominaisuuksia. Erityistä huomiota kiinnitetään hermorakenteeseen, taistelu- ja puolustustahtoon, kovuuteen sekä koiran ohjattavuuteen. Erityisesti koulutettavuusominaisuuksia pyritään edelleen jalostusvalintojen kautta parantamaan.*

Palveluskoirakoetulosten (koulutustunnusten määrän) perusteella voidaan arvioida, että koulutettavuusominaisuuksien parantaminen on onnistunut vain osittain. Tavoitteen toteutumisen tarkempi arviointi vaatisi pennunostajien profilointia, tietoa siitä kuinka suuri osuus pennunostajista tähtää pk-harrastukseen.

Värijakauma. *Tavoitteena on ylläpitää kaikki rotumääritelmän mukaiset kolme väri variaatiota, mikä edellyttää ettei mustien koirien osuus suomalaisessa hovawartkannassa laske alle 10 prosentin eikä vaaleiden alle 30 prosentin.*

Tavoite on toteutunut hyvin.

Perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustaminen. *Hovawartilla on Suomessa terveen rodun maine. Perinnöllisiä sairauksia ja vikoja vastustetaan mm:*

- *rajaamalla yksittäisten jalostusyksilöiden käyttöä. Yhdelle urokselle jalostustoimikunta voi suosittaa 5 vuoden aikana enintään 5 % pentumäärää rodun kokonaisrekisteröinneistä (jos 5 vuodessa syntyy 1500 pentua, maksimipentumäärä/uros on 75 pentua)*
- *terveystutkimuksilla. Tavoitteena on lonkkakuvata 30-50 % kannasta ja tarvittaessa suorittaa muitakin terveystutkimuksia*
- *järjestelmällisellä jälkeläisarvostelulla. Jalostustarkastuksissa ja Päänäyttelyssä voidaan todeta useimmat perinnölliset virheet ja muut ei-*

toivotut piirteet. Tavoitteena on jalostustarkastaa kaikki jalostukseen käytettävät yksilöt ja saada Päänäyttelyihin vähintään puolet kannasta

- avoimella tiedonkululla kasvattajien ja jalostustoimikunnan välillä. Lisäämällä yhteistyötä kasvattajien kesken.*

Terveen rodun maine on hieman heikentynyt. Muut tavoitteet sen sijaan ovat toteutuneet hyvin. Yhtään urosta ei ”liikakäytetty” jalostuksessa.

Lonkkakuvaustavoite on täyttynyt hyvin ja muiden terveystutkimusten määrä on kasvanut. Jalostustarkastusten määrä olisi voinut olla suurempi (20-40 koira tarkastettu/vuosi) ja niissä olisi voitu tarkastaa enemmän

jalostuskäyttöön aiottuja narttuja. Päänäyttelyiden osanottajamäärät ovat ylittäneet tavoitteen, sillä rekisteröintimääriin suhteutettuna Suomen Hovawart ry:n Päänäyttely on Suomen suurin erikoisnäyttely. Tiedonkulku ja yhteistyö kasvattajien ja jalostustoimikunnan välillä on ollut pääosin hyvää. Tästä kertoo sairaustietojen aktiivinen välitys sekä se, että lähes kaikki kasvattajat hyödyntävät rotujärjestön jalostusneuvontaa ja lähettävät jalostustiedustelun jalostustoimikunnalle.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA STRATEGIAT

6.1 Visio

Hovawartin tulevaisuus Suomessa sekä maailmanlaajuisesti vaikuttaa lupaavalta. Rodun yksilömäärät eri maissa ja avoin, tiivis kansainvälinen yhteistyö takaavat riittävän laajan jalostuspohjan. Rodulla on paljon sellaisia ominaisuuksia, joita nykyään ja tulevaisuudessakin toivotaan kookkaalta vahti-, harrastus- ja kotikoiralta. Hovawart on luotettava koko perheen koira, ja samalla erittäin käyttökelpoinen harrastuskoira. Rodun valtti on sen monipuolisuus. Hovawart on myös helppohoitoinen. Vaikka rotu ei aivan kaikille koiranomistajille sovellukaan, sille kuitenkin riittää normaali koiran tapakasvatus ja peruskoulutus keskiverto koiranomistajan taidoilla ja kyvyillä.

Rodulla on pääsääntöisesti hyvä maine ja sen suosio Suomessa on pysynyt vuosikautia hyvin tasaisena. Pentujen kysyntä ja tarjonta ovat tasapainossa, jokseenkin kaikille pennuille on löytynyt kodit luovutusikään mennessä. Rotu on siinä määrin haasteellinen, ettei pentutehtailu suuressa mittakaavassa ole todennäköinen uhkakuva.

Hovawart on pääsääntöisesti ns. perusterve rotu, ja sillä on hyvät mahdollisuudet säilyä sellaisena. Rodulla esiintyy paria-kolmea perinnöllistä sairautta siinä määrin,

että niiden välttäminen on myös jalostusvalinnoissa yksi keskeinen tekijä. Rodun piirissä on avoin, keskustelevalta ilmapiiri ja tietoa sairaustapauksista harvoin salataan. Kansainvälisessä tiedonvaihdossa eri maiden rotujärjestöjen välillä hovawartharrastajat ovat uranuurtajia, tuskin mistään rodusta on rotujärjestöjen jalostustoimikunnilla niin paljon tietoa käytettävissään kuin hovawartista, ja näitä tietoja voidaan käyttää apuna kasvattajien tehdessä riskikartoituksia ja jalostusvalintoja. Ylipääntään kasvattajat ja harrastajat ovat aiempaa avoimempia ja antavat tietoja koiristaan.

Hovawart on terverakenteinen ja vapaa liioittelusta, ja tämä tyyppi on pystytty säilyttämään nykypäivään saakka. Mikäli rotu muuttuu tulevaisuudessa ulkomuodollisesti, se on suurella todennäköisyydellä muutos huonompaan suuntaan rakenteellis-toiminnallisesti ajateltuna. Viittauksia tähän on jo nähtävissä, kun etenkin näyttelykehissä palkitaan hyvin kookkaita ja raskaita koiria ja koiria, joilla on selviä anatomisia puutteita. Silmä tottuu vaarallisen nopeasti virheellisiin koiriin ja kuva rotutyypillisestä, luonnollisesta hovawartista saattaa hämärtyä.

Toisaalta harrastuspuolen suosion toivottava kasvu voisi määrittää ulkomuodollisesti toivottuja ominaisuuksia tulevaisuudessa. Tosin se voi johtaa myös rodun jakautumiseen näyttö- ja käyttölinjaisiin koiriin. Näinhän on jo monessa rodussa käynytkin. Rotujärjestön näkemyksen mukaan moiseen jakoon ei ole tarvetta, eikä se ole missään tapauksessa toivottavaa. Rotutyypillinen hovawart on yhtä aikaa sekä kaunis, että toimiva.

Hovawartin luonneominaisuudet mahdollistavat sen monipuolisen harrastuskäytön, mutta harrastuskoiralta vaadittava luonne ei säily ja kehity itsestään. Siksi luonnetavoitteiden tulee palveluskoirarodun jalostusvalinnoissa olla jopa kaikkein tärkeimmässä asemassa.

6.2 Rotujärjestön tavoitteet

Populaation kokonaistila ja rakenne

- turvata mahdollisimman laaja geenipooli ja pitää suomalaisen kannan sukusiitosaste edelleen matalana samalla säilyttäen suomalaisen hovawartkannan omaleimaisuus ja vahvuudet.

Luonne ja käyttöominaisuudet

- säilyttää rodulle tyypilliset luonteenominaisuudet; rohkeus, puolustushalu, ja hyvät hermot, luoksepäästävyys ja riittävä kovuus.
- kehittää niitä luonteenominaisuuksia, jotka vaikuttavat koulutettavuuteen; tasapainoinen saalistusvietti, kontaktihakuisuus, kuormitettavuus ja sopiva temperamentti.

- säilyttää pihan ja kodin vahtikoiralta välttämättömät luonteenpiirteet.
- kehittää luonteiden arviointia Kennelliiton luonnetestiin ja palveluskoirakoetuloksiin pohjautuen.
- vahvistaa rodun mainetta monipuolisena harrastuskoirana.

Terveys

- rajoittaa vakavien perinnöllisten sairauksien yleistymistä ja saada yleisimpien rodulle tyypillisten sairauksien esiintymistiheys vähenemään.
- hankkia kattavaa ja tilastointikelpoista materiaalia rodun terveystilanteesta.

Ulkomuoto

- säilyttää alkuperäisiin käyttötarkoituksiin soveltuva rakenne ja rotutyypilliset erityispiirteet
- lisätä harrastajien ja kasvattajien rotutiedon ja –ymmärryksen tasoa

6.3. Rotujärjestön strategia

6.3.1. Lyhyen aikavälin strategiat

Rotujärjestön jalostustoimikunta antaa jalostusneuvontaa jokaiselle sitä pyytävälle. Vain kirjallisiin, ajoissa lähetettyihin jalostustiedusteluihin vastataan. Jokaiselle jalostuskriteerit täyttävälle nartulle suositellaan 1-3 eri urosta. Tarvittaessa jalostussuositukset perustellaan lyhyesti kirjallisesti.

Siitoskoirien laatuvaatimukset

Kun jalostustoimikunta suunnittelee jalostusyhdistelmiä/käsittelee kasvattajien ehdottamia yhdistelmiä, otetaan huomioon yksilöiden terveys, luonne, käyttöominaisuudet, ulkomuoto, sukutaulu ja sen antamat tiedot sekä aiempien jälkeläisten sekä lähisukulaisten laatu. Erityistä huomiota kiinnitetään jalostuskoiran terveystietoihin, sukutauluun, jalostustarkastuslausuntoon, luonnetestilausuntoon ja mahdollisiin koetuloksiin.

Jalostukseen käytettävän hovawartin tulee olla:

Luonteeltaan rotumääritelmän mukainen. Jalostussuosituksen ehtona on, että ennen toista pentuetta jalostuskoiran on oltava luonnetestattu. Kun aiotun jalostusyhdistelmän toinen koira on luonnetestaamaton, pitää toisen osapuolen pääsääntöisesti olla luonnetestattu. Alle 75 pistettä luonnetestistä tai miinusarvosanan terävyydestä, hermorakenteesta tai luoksepäästävydestä saanut koira voi

saada jalostussuosituksen vain kerran (yksi pentue). Tulokset palveluskoirakokeista, erityisesti ylimmästä luokasta, katsotaan erityiseksi ansioksi.

Terve. Jalostukseen ei suositella kilpirauhasen vajaatoimintaa, SA-sairautta, vakavaa lonkkavikaa, aortan ahtaumaa, maksan verenkierron ohitusta tai muuta vakavaa sairautta sairastavaa koira.

Tervelonkkainen (A- tai B-lonkat). Lonkkavikaisen koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä. Kasvattaja voi pyytää Kennelliitolta PEVISA-säännön mukaisesti poikkeuslupaa käyttää B:tä heikomman lonkkastatuksen omaavaa koira jalostukseen. Jalostustoimikunta voi puoltaa lupaa poikkeuksellisen painavista syistä yhden kerran/koira, esimerkiksi silloin kun kokenut kasvattaja hakee lupaa vanhan, hyvin dokumentoidun sukulinjan jatkamiseen C-lonkkaiselle nartulle tai C-lonkkaiselle urokselle, joka on erittäin menestynyt. Tällöin jalostuspartnerin on oltava A-lonkkainen.

Ulkomuodoltaan rotumääritelmän mukainen (ei hylkääviä virheitä), mielellään jalostustarkastettu. Jos aiotulla jalostuskoiralla ei ole näyttelytulosta, koira pitää esittää jalostustoimikunnan jäsenelle.

Jalostustoimikunta voi jättää suosittelematta jalostukseen koira, joka eri yhdistelmissä on periyttänyt jotain sairautta, vikaa, ei-toivottua luonteenpiirrettä tai hylkäävää ulkomuotovirhettä. Samoin voidaan jättää suosittelematta koira/yhdistelmää, jos on perusteltua syytä olettaa jonkin vakavan vian tai virheen riskin olevan poikkeuksellisen suuri kasvattajan suunnittelemassa yhdistelmässä. Jalostussuosituksen epääminen on aina perusteltava kirjallisesti. Jalostustoimikunta voi myös vastauksessa jalostustiedusteluun kertoa kasvattajalle arvioidusta tavanomaista suuremmasta jonkin sairauden tai vian riskistä kasvattajan suunnittelemassa yhdistelmässä siinäkin tapauksessa, että yhdistelmää suositellaan.

Muut säännöt ja rajoitukset

Jalostukseen käytettävän nartun alaikäraja on 2 vuotta ja uroksen 1,5 vuotta (pentujen syntymäaikana). Narttua saa käyttää jalostukseen enintään 10 kuukauden välein. Jalostusnartun yläikäraja on 7 vuotta, eli 8 vuoden (pentujen syntymäaikana) ikäinen narttu on yli-ikäinen.

Jalostustoimikunta suosittelee yksittäisen yhdistelmän sukusiitosprosentiksi alle 2,5 %, ja enintään 6,25 % (laskettuna 5 sukupolven mukaan). Jalostustoimikunta voi evätä jalostussuosituksen jos sukusiitosprosentti on korkeampi kuin 6,25 %.

Jalostusuroksen maksimipentuemäärä Suomessa on kymmenen koko sen jalostuskäytön aikana. Jos suunniteltu pentue olisi jalostusurokselle yhdestoista, jalostustoimikunta ei suosittele pentuetta.

Kasvattajan tulee olla Suomen Hovawart ry:n jäsen ja noudattaa kasvatustyössään Kennelliiton kasvattajasitoumuksen ehtoja.

Kaupantekoon suositellaan ehtoa, jonka mukaan pennun ostaja sitoutuu lonkkakuvauttamaan ja luonnetestauttamaan koiransa.

Pentuvälitys välittää vain jalostustoimikunnan kanssa yhteistyössä suunniteltuja, jalostustoimikunnan suosittamia pentueita.

Ulkomaalaisten koirien osalta hyväksytään suomalaisia tuloksia/suorituksia vastaavat tulokset. Käytettäessä ulkomaalaisia uroksia suomalaisille nartuille on neuvoteltava Suomen jalostustoimikunnan kanssa. Kansainvälinen Hovawartliitto IHF on päättänyt, että ulkomaalaisia uroksia käytettäessä on molempien maiden jalostustoimikuntien hyväksyttävä etukäteen kyseinen yhdistelmä. Ulkomaille astutukseen vietävien koirien on täytettävä IHF:n päättämät ehdot. Tällä hetkellä IHF:n ehtojen mukaan jalostuskoiran on oltava tervelonkkainen, silmäpeilattu (terve) ja luonnetestattu. Myös pentuja ulkomailta ostettaessa voi käyttää apuna Suomen Hovawart ry:n jalostustoimikuntaa.

Jos kasvattaja Jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolon aikana (5 vuotta) kahdesti rekisteröi yhdistelmän, joka ei täytä rotujärjestön ja/tai IHF:n jalostussuosituksen ehtoja, hänen pentueensa eivät pääse pentuvälitykseen kahteen vuoteen toisen pentueen syntymäajasta lukien.

6.3.2. Pitkän aikavälin strategiat

Populaation kokonaistila ja rakenne	Luonne ja käyttöominaisuudet	Terveys	Ulkomuoto
<p>Ylläpidetään rekisteriä jalostuskriteerit täyttävistä uroksista ja tarjotaan kasvattajille vaihtoehtoja</p> <p>Julkaistaan jalostustilastoja kasvatustoiminnan tueksi/ohjaamiseksi</p> <p>Järjestetään vuosittain jalostustarkastuksia. Pyritään tarkastamaan (ulkomuoto) n. 30 koiraa/v ja (luonne) n. 120 koiraa/v. Tavoite tarkastaa 15-20 % kannasta, erityisesti jalostuskäyttöön aiottuja koiria.</p> <p>Tavoitteena on tehollinen populaatiokoko 100</p>	<p>Hyödynnetään luonnetesti- ja palveluskoirakoetuloksia jalostusvalinnoissa.</p> <p>Käytetään rotukohtaista luonneprofiilia</p> <p>Markkinoidaan rotua aiempaa tehokkaammin monipuolisena harrastuskoirana eri foorumeilla (jäsenlehti ja muut lehdet, kotisivut, rotuyhdistyksen osastot näyttelyissä, keskustelufoorumit)</p>	<p>Tehdään laajempi terveystarkastus noin joka viides vuosi alkaen 2009.</p> <p>Kerätään tiedot pentueista pentuelomakkeella</p> <p>Jatketaan tiivistä kansainvälistä yhteistyötä ja reaaliaikaista tietojen vaihtoa</p> <p>Luodaan indeksejä yleisimpien sairauksien vastustamisen työkaluiksi</p> <p>Ollaan mukana kehittämässä DNA-testejä rodun yleisimpien ja vakavimpien sairauksien poistamiseksi</p>	<p>Järjestetään kasvattaja- ja jalostuspäiviä.</p> <p>Turvataan Tervakosken Päänäyttelyn asema yhtenä maailman korkeatasoisimmista ja suurimmista hovawartin jalostuskatselmuksista</p>

6.4. Uhat ja mahdollisuudet

Populaatio

<p><u>Vahvuudet</u> Populaatio on maailmanlaajuisesti kohtuullisen laaja ja rotu yleistyy koko ajan. Kasvattajat pyrkivät tuomaan ja käyttämään ulkomaisia siitoskoiria. Riittävän laaja, omintakeinen ja korkeatasoinen kotimaisten jalostuskoirien populaatio, joiden taustoista ja näytöistä on tietoa useiden sukupolvien ajalta. Suomalaisessa jalostuksessa on käytetty yhtä paljon uroksia ja narttuja, keskimääräinen sukusiitosprosentti alhainen.</p>	<p><u>Heikkoudet</u> Näyttelymenestys määrittää turhankin voimakkaasti jalostusvalintoja. Näyttelyissä parhaiten menestyvät koirat/suvut ovat halutuimpia myös jalostuskäyttöön. Käyttämätöntä materiaalia menee hukkaan paljon. Tuontikoiria käytetään jalostukseen myös kriitikittömästi.</p>
<p><u>Mahdollisuudet</u> Käyttämätöntä materiaalia on reservissä kohtalaisesti. Rotu on levinnyt laajalle, joten uutta jalostusmateriaalia on tarvittaessa saatavilla. Rodussa on omaleimaisia osapopulaatioita.</p>	<p><u>Uhat</u> Saman sukuisten koirien liiallinen käyttö jalostuksessa kaventaa geenipohjaa – rotu altistuu perinnöllisille sairauksille ja vioille. Tuontikoiria käytetään paljon, eikä niiden taustoista ja jälkeläisnäytöstä välttämättä tiedetä niin paljon kuin kotimaisten koirien.</p>

Luonne ja käyttöominaisuudet

<p><u>Vahvuudet</u> Luonteet ovat säilyneet pääsääntöisesti hyvinä ja rodulle tyypillisinä. Rodunomainen luonne soveltuu monipuoliselle harrastus-, vahti- ja seurakoiralle. Luonnetesteistä ja palveluskoirakokeista on kertynyt paljon käyttökelpoista tietoa rodusta.</p>	<p><u>Heikkoudet</u> Liian pehmeitä ja hermostuneita hovawartteja esiintyy. Palveluskoiraharrastus turhan vähäistä.</p>
--	---

<p>Luonteensa ansiosta rotu soveltuu erilaisiin elinympäristöihin ja käyttötarkoituksiin.</p>	
<p><u>Mahdollisuudet</u> Rodun luonnekuvan monipuolisuus ja tasapainoisuus mahdollistavat koirien käytön monissa eri tarkoituksissa. Sama koira toimii sekä koti- että harrastuskoirana.</p>	<p><u>Uhat</u> Ei-toivotut luonteenpiirteet vahvistuvat; pehmeys, arkuus, saamattomuus, vietttömyys, puolustushaluttomuus, keskittymiskyvyttömyys. Palveluskoiraharrastus hiipuu edelleen.</p>

Terveys

<p><u>Vahvuudet</u> Rotu on perusterve; ei pikkuvikoja. Rotu on etenkin kokoisekseen pitkäikäinen ja säilyy usein vireänä ja toimintakykyisenä vanhuuspäiville asti. Jalostuskoiria tutkitaan runsaasti ja tietoa vaihdetaan avoimesti. Rodusta on saatavilla poikkeuksellisen kattavia terveystilastoja myös kansainvälisesti. Nopeasti kasvavan kookkaan rodun kasvuiän liian voimaperäisen ruokinnan vaarat hyvin tiedossa.</p>	<p><u>Heikkoudet</u> Erilaisten sairauksien raportointi rotujärjestölle on vapaaehtoisten ilmoitusten varassa. Mitä jää kertomatta? Perinnöllisiä sairauksia useita, ja pari sairautta (etenkin kilpirauhasen vajaatoiminta ja SA) kohtuullisen yleisiä. Perinnöllisten sairauksien vastustamisessa käytettävissä vain perinteisiä menetelmiä.</p>
<p><u>Mahdollisuudet</u> Suhtautuminen sairastapauksiin on koko ajan ymmärtävämpää ja avoimempaa. Ostajat ja kasvattajat ovat nykyään tietoisempia ja osaavat kysyä myös terveysasioista ja tutkimuksista. Kehittyvät tiedonkeruu-, testaus- ja tutkimusmenetelmät helpommin käytettävissä kasvatustyön tukena. Käyttöön saadaan indeksejä ja DNA-testejä. Kansainvälinen tietojen vaihto</p>	<p><u>Uhat</u> Tiedossa olevien perinnöllisten sairauksien ja vikojen yleistymistä ei pystytä estämään. Uusia perinnöllisiä sairauksia ilmaantuu rotuun. Ruokintavirheistä johtuvat viat yleistyvät; broileri-ilmiö.</p>

Ulkomuoto

<p><u>Vahvuudet</u> Hovawart on säilyttänyt Suomessa rotutyypinsä hyvin. Koirilla hyvät anatomiat ja liikkeet. Rotumääritelmä ei vaadi liioiteltuja piirteitä, joten perusrakenne on terveellä pohjalla. Rakenteen puolesta rotu soveltuu monenlaiseen harrastamiseen.</p>	<p><u>Heikkoudet</u> Ulkomaalainen jalostusmateriaali usein jo rotutyypiltään kotimaista heikompaa. Kannassa esiintyy yhä useammin vääriä mittasuhteita, heikkoja anatomioita, niukkoja kulmauksia, pystyjä lantioita ja tehottomia, huonoja liikkeitä. Alkuperämaa ei jalostusstrategiassaan huolehdi riittävästi rodunomaisesta ulkomuodosta. Näyttelyissä suositaan liikaa tuomareita, joiden tieto- ja taitotaso hovawartrodusta vähäinen.</p>
<p><u>Mahdollisuudet</u> Rodulle löytyy muitakin harrastusmahdollisuuksia kuin näyttelyt. Oikein tulkittuina antavat mahdollisuuksia säilyttää oikea rotutyyppejä. Kunnianhimoiset kasvattajat haluavat säilyttää hyvien luonteiden rinnalla myös rotutyypillisen ulkomuodon, rotu ei ole jakautumassa kahteen linjaan. Tuomarikoulutuksella voidaan nostaa näyttelyarvostelun tasoa ja tätä kautta koiranomistajien ja kasvattajien rotutuntemus kehittyy.</p>	<p><u>Uhat</u> Puutteellinen rotutyyppejä ja heikko anatomia yleistyvät vallitseviksi ja peittävät muiden osapopulaatioiden ulkomuodolliset vahvuudet. Jalostusvalinnat tehdään vain koetulosten perusteella ja rotutyypillinen ulkomuoto jää vähäarvoiseksi sivuseikaksi. Seurauksena rakenneperäisiä ongelmia. Näyttelyt muuttuvat yhä showmaisemmiksi, eivätkä koiranomistajat osaa enää erottaa asiantuntevaa arvostelua tasoltaan heikosta tuomarityöskentelystä; huonoja koiria ruvetaan luulemaan hyviksi.</p>

6.5. Toimintasuunnitelma jalostuksen tavoiteohjelman toteuttamiseksi

Vuosi	08	09	10		
Toimenpiteet	<p>Luonnetestiin perustuva luonneprofiili valmistuu ja hyväksytään</p> <p>Kuvallinen jalostusurosluettelo yhdistyksen internetsivuille</p> <p>Koulutustilaisuus ulkomuototuomareille</p> <p>Jalostuspäivät ensisijaisesti kasvattajille</p> <p>Kerätään aineistoa ja kartoitetaan DNA-testin mahdollisuuksia (SA-sairaus)</p>	<p>Terveyskysely koko jäsenistölle – tulokset julkaistaan vuoden loppuun mennessä.</p> <p>Terveystilanteen arviointi ja suositusten mahdollinen päivittäminen</p> <p>Rotujärjestötasoinen strategia ja toimenpideohjelma palveluskoirakoe-harrastuksen lisäämiseksi</p>	<p>Kasvattajapäivät oikeasta rotutyypistä aloitteleville kasvattajille ja muille asiasta kiinnostuneille</p> <p>Kansainvälinen IHF-kokous ja jalostussymposium Suomessa</p> <p>Koulutustilaisuus ulkomuototuomareille</p> <p>Jalostustarkastuslomake uusitaan</p>		

7. TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISEN SEURANTA

Jalostuksen tavoiteohjelman seuranta on jalostustoimikunnan vastuulla. Jalostustoimikunta toimii hallituksen alaisuudessa, joka valvoo tavoiteohjelman toteutumista. Jalostukseen tavoiteohjelmaan kirjatut tavoitteet ja toimintasuunnitelma otetaan huomioon yhdistyksen vuotuista toimintasuunnitelmaa laadittaessa.

Jalostustoimikunta raportoi vuosittaisessa toimintakertomuksessaan omana osionaan tavoiteohjelman toimenpiteiden toteutumisesta ja asetettujen päämäärien saavuttamisesta. Toimintakertomuksen yhteydessä esitetään vuosiyhteenveto populaation tilasta ja rakenteesta, jalostukseen käytetyistä koirista, niiden

jälkeläismääristä ja raportoiduista sairastapauksista. Jalostustoimikunnan osuus toimintakertomuksesta julkaistaan sekä jäsenlehdessä että yhdistyksen kotisivuilla.

Jalostuksen tavoiteohjelma on kokonaisuudessaan luettavissa yhdistyksen kotisivuilla. Tavoiteohjelman voi tilata yhdistykseltä myös kirjallisena. Ohjelmaa päivitetään tarvittaessa aina viiden vuoden välein. Tavoiteohjelmaan suunniteltavat muutokset julkaistaan samassa jäsenlehdessä, jossa esitetään myös kutsu asiaa käsittelevään kokoukseen.

8. LIITTEET

- 1. Rotumääritelmä, hyväksytty FCI 12.1.1998, käänös Kennelliiton hyväksymä 13.5.2000**
- 2. Jalostustiedustelulomake**
- 3. Jalostustarkastuslomake**
- 4. Pentuetietolomake**